

28.2.2018

Analýza zdieľanej ekonomiky v prostredí malých a stredných podnikov

Finálna verzia

SLOVAK | BUSINESS | AGENCY

SLOVAK BUSINESS AGENCY

Obsah

Tabuľky	3
Grafy	3
1. Manažérske zhrnutie	4
2. Úvod	6
3. Malé a stredné podnikanie v oblasti zdieľanej ekonomiky	8
3.1. Subjekty malého a stredného podnikania	8
3.2. Zdieľaná ekonomika	11
3.3. Príklady subjektov MSP v oblasti zdieľanej ekonomiky	18
4. Podmienky podnikania subjektov zdieľanej ekonomiky	21
4.1. Analýza podmienok podnikania v Európskej únii	21
4.2. Analýza podmienok podnikania v oblasti zdieľanej ekonomiky vo vybraných krajinách	26
4.2.1. Podmienky podnikania v oblasti zdieľanej prepravy vo vybraných krajinách	26
4.2.2. Podmienky podnikania v oblasti zdieľania ubytovania vo vybraných krajinách	29
4.2.3. Podmienky podnikania v oblasti poskytovania profesionálnych služieb prostredníctvom platforiem zdieľanej ekonomiky vo vybraných krajinách	32
4.3. Ochrana zákazníkov a zamestnanecký pomer v modeloch zdieľanej ekonomiky	33
4.3.1. Ochrana zákazníkov	34
4.3.2. Zamestnanecký pomer	36
5. Zhodnotenie inštitucionálneho a legislatívneho rámca podpory a rozvoja zdieľanej ekonomiky na Slovensku	38
5.1. Inštitucionálny rámec a podpora zdieľanej ekonomiky	38
5.2. Legislatívny rámec zdieľanej ekonomiky	42
6. Podnikateľské modely zdieľanej ekonomiky a ich vzťah k tradičnej ekonomike ...	46
6.1. Základné typy podnikateľských modelov v oblasti zdieľanej ekonomiky	46
6.1.1. Trhový podnikateľský model	46
6.1.2. Obchodný podnikateľský model	48
6.1.3. Podnikateľský model poskytovania služieb na požiadanie	49
6.2. Sektorové členenie modelov zdieľanej ekonomiky s významným vplyvom na trh	50
6.2.1. Sektor zdieľanej ekonomiky v preprave	50
6.2.2. Sektor zdieľanej ekonomiky v ubytovaní	51
6.2.3. Sektor online pracovného trhu	53
6.3. Vzťah podnikateľských modelov zdieľanej ekonomiky k tradičnej ekonomike	54

6.4. Návrhy využitia modelov zdieľanej ekonomiky zapojením špecifických skupín obyvateľstva.....	56
7. Výhody a nevýhody voľby postavenia podnikania na princípoch zdieľanej ekonomiky pre jednotlivé subjekty trhu	59
7.1. Zdieľaná ekonomika ako celok.....	59
7.2. Sprostredkovatelia	61
7.3. Používatelia a poskytovatelia.....	62
7.4. Štátne subjekty.....	62
7.4.1. Vláda a ministerstvá	62
7.4.2. Ministerstvo financií a Finančná správa	63
7.4.3. Sociálna poisťovňa a zdravotné poisťovne.....	63
7.4.4. Municipality.....	63
8. Zhrnutie a záver	65
Použitá literatúra.....	67
Prílohy	1
Príloha č. 1: Počet a štruktúra MSP podľa veľkostných kategórií a právnych foriem1	
Príloha č. 2: Príklady spoločností prevádzkujúcich platformy zdieľanej ekonomiky v jednotlivých krajinách podľa sektoru	3

Tabuľky

Tabuľka 1: Počet a štruktúra podnikateľských subjektov podľa veľkostných kategórií a právnych foriem	8
---	----------

Grafy

Graf 1: Štruktúra počtu Mikropodnikov (0-9) podľa právnych foriem.....	9
Graf 2: Štruktúra počtu Malý podnikov (10-49) podľa právnych foriem.....	10
Graf 3: Štruktúra počtu Stredných podnikov (50 – 249) podľa právnych foriem	11
Graf 4: Klasifikačná matica platforiem zdieľanej ekonomiky	17

1. Manažérske zhrnutie

Význam platforiem a modelov zdieľanej ekonomiky v zahraničí naberá na dôležitosti. Podstatou zdieľanej ekonomiky je možné označiť snahu o zefektívnenie procesov výmeny tovarov a služieb, a uspokojovanie potrieb jednotlivcov v určitej komunite. Oblasť zdieľanej ekonomiky sa vyznačuje využívaním moderných technológií, ktoré uľahčujú proces zdieľania tovarov a služieb, no najmä možnosťou úspory nákladov zo strany spotrebiteľov. Prostredníctvom zdieľanej ekonomiky je možné dosiahnuť efektívnejšie využívanie tovarov či služieb vlastnených bežnými ľuďmi, čo môže ovplyvniť spotrebiteľské správanie jednotlivcov. Jednotlivci sa tak môžu odkloniť od konzumnej spoločnosti, v ktorej je pre ľudí dôležité vlastniť tovary či služby smerom k spoločnosti, v ktorej ľudia eliminujú potrebu vlastníctva a zameriavajú sa na zdieľanie tovarov a služieb s komunitou ľudí pre jej plnohodnotné využitie. V mnohých okolitých štátoch napomohla oblasť zdieľanej ekonomiky výrazne rozšíriť konkurenčné prostredie tvorené prevažne subjektami tradičnej ekonomiky, a tým znížiť náklady (ceny) poskytovaných služieb a zdieľaných tovarov.

Rýchly rozvoj zdieľanej ekonomiky prinútil viaceré štáty, vrátane municipalít na lokálnej úrovni, reagovať na nové podnikateľské modely, najmä v prípade odvetví, ktorých vykonávanie je v tradičnej ekonomike podmienené získaním licencie a dodržiavaním zákonom stanovených pravidiel. Jednotlivé štáty, mestá a obce musia veľmi citlivo reagovať na modely, ktoré zdieľaná ekonomika priniesla. Sústrediť by sa mali na vytvorenie kvalitného legislatívneho rámca, ktorý umožní primárne používateľom platforiem zdieľanej ekonomiky profitovať z účasti na zdieľaní privyrobením si k príjmu z tradičnej ekonomiky alebo znížením nákladov na obstaranie tovarov a služieb. V neposlednom rade môže napomôcť rozvoju turistického ruchu, zvýšeniu zamestnanosti alebo k zvýšeniu životnej úrovne obyvateľov.

Slovensko podobne ako mnohé ďalšie krajiny majú silný sektor malých a stredných podnikov, ktorý tvorí viac ako 99 % z celkového podnikateľského sektora. V posledných rokoch sa podmienky pre rozvoj malého a stredného podnikania výrazne zlepšili, o čom svedčí aj podpora mladých začínajúcich inovatívnych technologických firiem (startupov) vybudovaním kvalitného inštitucionálneho a legislatívneho rámca podpory a rozvoja cez sieť verejných a súkromných inštitúcií. Podnikanie v oblasti zdieľanej ekonomiky predstavuje ďalšie možnosti pre rozvoj malých a stredných podnikateľov, pretože otvára nové podnikateľské príležitosti v oblastiach, ktoré doteraz pre viaceré ekonomické subjekty neboli zaujímavé.

V prípade Slovenska je možné hovoriť o vytvorení inštitucionálneho rámca podpory a rozvoja inovatívnych technologických firiem (startupov). Doposiaľ vybudovaná štruktúra verejných a súkromných inštitúcií je použiteľná a aplikovateľná aj na oblasť zdieľanej ekonomiky, pretože tá je založená na

poskytovaní sprostredkovateľských služieb prostredníctvom moderných technológií. Pre plnohodnotný rozvoj zdieľanej ekonomiky na Slovensku je potrebné dobudovanie legislatívneho rámca pokrývajúceho najmä podmienky zapojenia používateľov platforiem na ponukovej a dopytovej strane trhu. Výnimku predstavuje oblasť zdieľania ubytovacích kapacít, ktorá je v súčasnosti zákonne upravená. Podporiť by sa mali najmä sektory, ktoré sú zamerané na budovanie komunity ľudí v jednotlivých mestách, obciach, oblastiach či regiónoch. Zdieľaná ekonomika neposkytuje možnosti iba pre produktívne obyvateľstvo, ale aj pre poproduktívne (dôchodcov), predproduktívne (študentov stredných a vysokých škôl), invalidov, mamičky na rodičovskej dovolenke alebo aj pre nezamestnaných a dlhodobo nezamestnaných.

Podporou zdieľanej ekonomiky môže profitovať celá ekonomika, pričom vhodným nastavením podmienok fungovania zdieľanej ekonomiky vo vzťahu k tradičnej ekonomike je možné vytvoriť silný synergický efekt, z ktorého budú profitovať všetky zúčastnené strany.

2. Úvod

Rozvoj zdieľanej ekonomiky zasiahol v posledných rokoch takmer všetky odvetvia tradičnej ekonomiky vo vyspelých krajinách a postupne v niektorých sektoroch preniká aj na Slovensko. Výhodou zdieľanej ekonomiky je, že prostredníctvom využitia moderných technológií umožňuje širokej skupine ľudí participovať na zdieľaní vlastných tovarov či ponúkaní svojich služieb iným ľuďom efektívnejším spôsobom, ako tomu býva v prípade mnohých subjektov tradičnej ekonomiky. Oblasť tradičnej ekonomiky by v niektorých sektoroch mohla byť vystavená oligopolnému správaniu hráčov na trhu alebo vyšším cenám z dôvodu nedostatočnej konkurencie medzi poskytovateľmi služieb či prenajímateľmi tovarov. Práve možnosť zapojenia širokej masy ľudí do procesu zdieľania ponúkaním vlastných schopností vo forme služieb alebo prenájmu vlastnených tovarov cez platformy zdieľanej ekonomiky dokáže výrazne zvýšiť konkurenciu na poli tradičnej ekonomiky. Rozvoj zdieľanej ekonomiky so sebou neprináša iba pozitíva. Za hlavné negatívum je označovaná najmä nízka schopnosť dozoru nad transakciami zo strany jednotlivých vlád na celoštátnej i lokálnej úrovni.

V súvislosti s rozvojom zdieľanej ekonomiky je dôležité spomenúť aj segment malého a stredného podnikania, ktorý predstavuje najväčší podiel na celkovom podnikateľskom sektore nielen na Slovensku, ale aj v okolitých krajinách. Rozvoj zdieľanej ekonomiky ovplyvňuje oblasť malého a stredného podnikania, pretože dokáže relatívne pružnejšie reagovať na zmenené podmienky na trhu a vďaka využívaniu moderných technológií pokrývať aj väčší podiel na trhu s nižšími nákladmi pre zákazníkov. Oblasť zdieľanej ekonomiky patrí medzi kľúčové oblasti, o ktorých rozvoj sa zasadila samotná Európska únia. Cieľom Európskej únie je vybudovanie Jednotného digitálneho trhu, v ktorom by platili jednotné pravidlá podnikania v oblasti digitálnych technológií pre všetky členské štáty.

Cieľom štúdie je priblížiť oblasť malého a stredného podnikania na Slovensku. Podrobne roanalyzovať oblasť zdieľanej ekonomiky ako celku podľa dostupných domácich a zahraničných vedeckých a odborných prác vrátane uvedenia príkladov platforiem zdieľanej ekonomiky, ktoré úspešne pôsobia v rôznych sektoroch (oblastiach) v zahraničí pokrývajúce väčšie či menšie komunity ľudí (3. kapitola).

Dôležitou časťou štúdie je analýza súčasného nastavenia podmienok podnikania jednotlivých subjektov pôsobiacich v rôznych oblastiach zdieľanej ekonomiky na európskej úrovni, vrátane analýzy podmienok špecifických pre vybrané krajiny v Európskej únii. Pri analýze podmienok podnikania v oblasti zdieľanej ekonomiky sme sa zamerali na tri kľúčové sektory, ktoré v súčasnosti globálne dosahujú najväčší podiel v tomto sektore, a to oblasť prepravy (nielen osôb, ale aj tovarov – logistika), ubytovania a oblasť poskytovania profesionálnych služieb (pokrýva všetky ostatné odvetvia zdieľanej ekonomiky). Dôležitou

súčasťou štúdie v tejto kapitole je aj analýza ochrany zákazníkov a zamestnaneckých pomerov v sektore zdieľanej ekonomiky, nakoľko takmer všetky platformy plnia úlohu sprostredkovateľov a samotné transakcie sú vykonávané používateľmi medzi dopytovou a ponukovou stranou trhu (4. kapitola).

V 5. kapitole štúdie sme rozobrali inštitucionálny a legislatívny rámec podpory a rozvoja zdieľanej ekonomiky na Slovensku. V tejto oblasti sme odhalili veľmi významnú synergiu medzi podporou a rozvojom oblasti malého a stredného podnikania s oblasťou zdieľanej ekonomiky. Dôsledne sme sa pozreli najmä na legislatívu, pre ktorú predstavuje rozvoj zdieľanej ekonomiky veľkú výzvu v kontexte vytvorenia vhodného legislatívneho rámca.

V predposlednej časti štúdie sme rozobrali podnikateľské modely v oblasti zdieľanej ekonomiky podľa základných typov a sektorového členenia jednotlivých modelov. V zdieľanej ekonomike je možné rozlišovať tri typy modelov, a to trhovú podnikateľský model, obchodný podnikateľský model a model poskytovania služieb, ktoré sa odlišujú najmä stupňom zaangažovanosti jednotlivých subjektov prevádzkujúcich platformy zdieľanej ekonomiky. V prípade sektorového členenia ide o sektory zdieľanej ekonomiky v preprave, ubytovaní a online pracovného trhu, do ktorého sme zaradili prenájom tovarov a poskytovanie služieb účastníkmi na ponukovej strane trhu. Súčasťou tejto kapitoly je aj analýza modelov zdieľanej ekonomiky vo vzťahu k modelom tradičnej ekonomiky a návrhy využitia modelov zdieľanej ekonomiky v prípade zapojenia špecifických skupín obyvateľstva, ako sú nezamestnaní (aj dlhodobo nezamestnaní), invalidi alebo osoby so zdravotným postihnutím, študenti a dôchodcovia.

V poslednej kapitole sme zhrnuli výhody a nevýhody podnikania na princípoch zdieľanej ekonomiky ako celku i pre jednotlivé subjekty, ktorých sa táto oblasť dotýka v podobe sprostredkovateľov ako podnikateľských subjektov prevádzkujúcich platformy zdieľanej ekonomiky, používateľov platforiem v podobe spotrebiteľov na dopytovej strane trhu a poskytovateľov na ponukovej strane trhu, a skupinu subjektov na úrovni štátu na Slovensku v podobe vlády, Ministerstva financií a Finančnej správy, Sociálnej a Zdravotných poisťovní a municipalít.

3. Malé a stredné podnikanie v oblasti zdieľanej ekonomiky

Malé a stredné podniky na Slovensku tvoria jednoznačne najväčšiu časť subjektov z celého podnikateľského sektora na Slovensku. V nasledujúcej časti si podrobnejšie predstavíme subjekty malého a stredného podnikania, ich štruktúru, zadefinujeme si subjekty zdieľanej ekonomiky a predstavíme pár úspešných príkladov malých a stredných podnikov, ktoré pôsobia v oblasti zdieľanej ekonomiky vo svete.

3.1. Subjekty malého a stredného podnikania

Medzi subjekty malého a stredného podnikania (MSP) na Slovensku sú zaradené podniky, ktoré zamestnávajú menej ako 250 osôb, a ktorých ročný obrat nepresahuje 50 miliónov eur alebo celková súvaha nepresahuje 43 miliónov eur. Toto členenie je v súlade s odporúčaním Európskej komisie (EK) č. 2003/361/EC a nariadením Európskej komisie (EÚ) č. 651/2014. Okrem podnikov spadajú do MSP aj živnostníci, slobodné povolania, či samostatne hospodáriaci roľníci (SHR) (ŠU SR, 2018).

Subjekty spadajúce do oblasti MSP na Slovensku členíme podľa odporúčania EK č. 2003/361/EC nasledovne:

- **MIKROPODNIK** – podnik zamestnávajúci menej ako 10 osôb s obratom a/alebo celkovou ročnou súvahou nepresahujúcou 2 milióny eur,
- **MALÝ PODNIK** – podnik zamestnávajúci menej ako 50 osôb a ktorého ročný obrat a/alebo celková ročná súvaha nepresahuje 10 miliónov eur,
- **STREDNÝ PODNIK** – podnik zamestnávajúci menej ako 250 osôb a s ročným obratom menším ako 50 miliónov eur a/alebo s ročnou súvahou nepresahujúcou 43 miliónov eur.

Tabuľka 1: Počet a štruktúra podnikateľských subjektov podľa veľkostných kategórií a právnych foriem

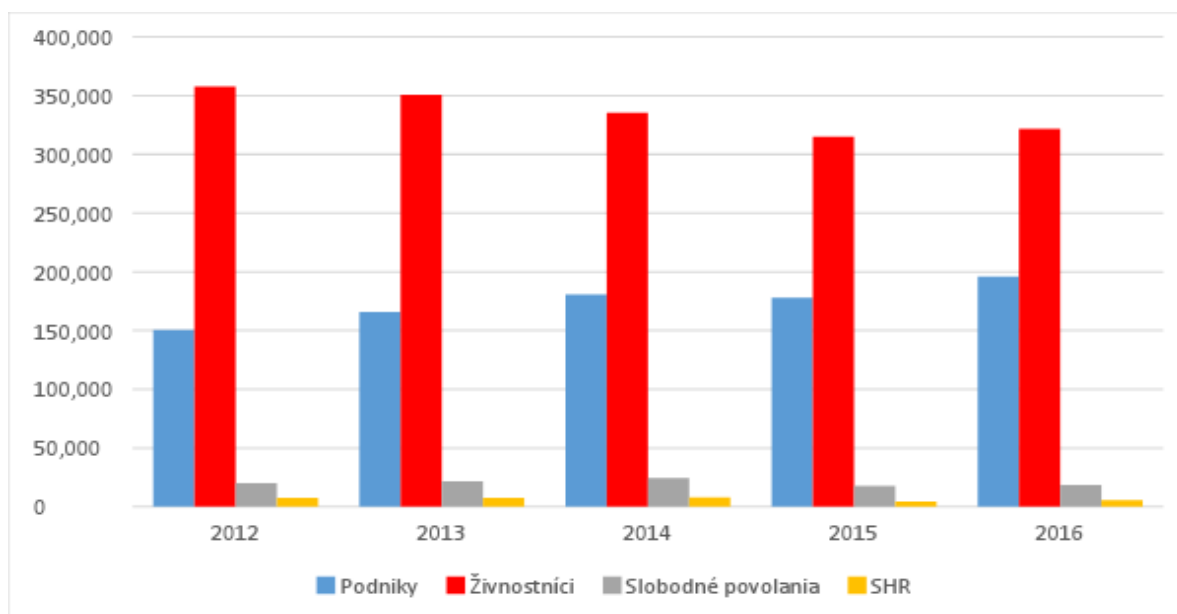
Veľkostné kategórie/ právne formy	Podniky	Živnostníci	Slobodné povolania	SHR	abs.	v %	Index 2016/2015 v b. c.
Mikropodniky (0-9)	196 006	321 738	18 512	5 463	541 719	97,12	105,14
Malé podniky (10-49)	11 440	1 173	41	8	12 662	2,27	97,52

Stredné podniky (50-249)	2 684	57	0	0	2 741	0,49	96,41
Veľké podniky (250 a viac)	636	0	0	0	636	0,11	95,50
Spolu MSP (0-249)	210 130	322 968	18 553	5 471	557 122	99,89	104,91
Spolu podnikateľské subjekty	210 766	322 968	18 553	5 471	557 758	100,00	104,90

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa „[Malé a stredné podnikanie v číslach v roku 2016](#)“, 2017.

Grafy 1 až 3 podrobne prezentujú štruktúru (podiely) právnych foriem zastúpených v jednotlivých veľkostných kategóriách v rokoch 2012 až 2016. V kategórii Mikropodnikov s počtom zamestnancov od 0 do 9 majú živnostníci dlhodobu najvyšší podiel, ktorý poklesol medzi rokmi 2012 a 2016 o 10,03 %. Druhou najväčšou skupinou sú podniky, ktorých podiel rastie a v sledovanom období vzrástol o 30,3 %. Tretou skupinou v poradí sú slobodné povolania, ktoré dlhodobo dosahujú nízky podiel v kategórii Mikropodnikov a najmenšiu skupinu tvoria samostatne hospodáriaci roľníci (SHR). V prílohe 1 uvádzame prehľadné tabuľky počtu a štruktúry podnikateľských subjektov podľa veľkostných kategórií a právnych foriem.

Graf 1: Štruktúra počtu Mikropodnikov (0-9) podľa právnych foriem

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa [správ o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike v rokoch 2012 až 2016](#), 2017.

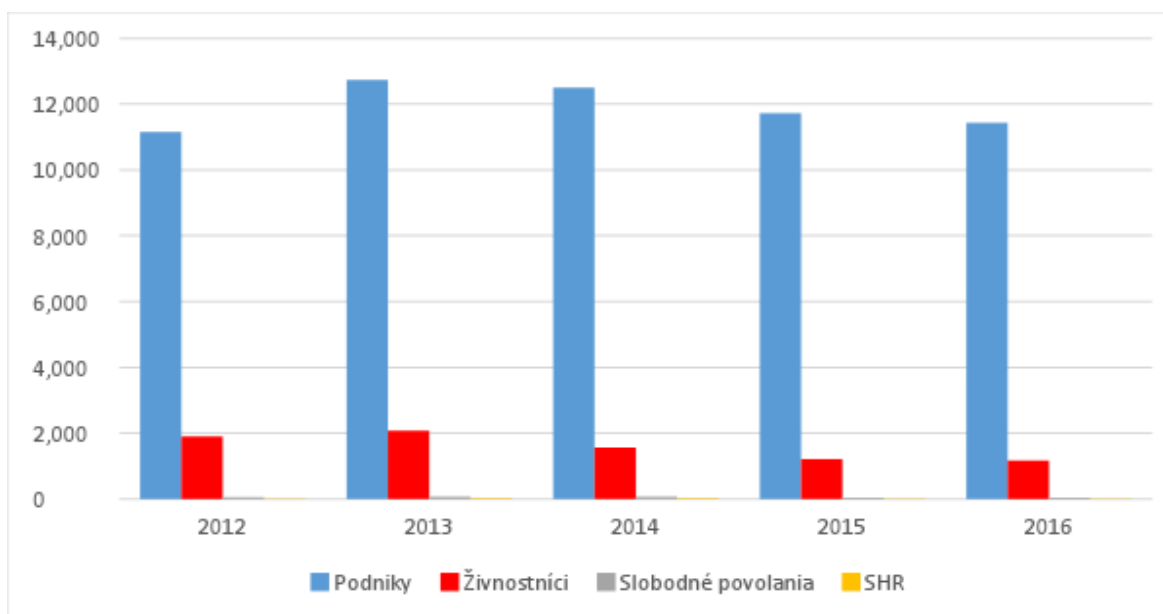
V kategórii Malých podnikov s počtom zamestnancov 10 – 49 mali najväčšie zastúpenie podniky, ktorých podiel vzrástol najvýraznejšie o 1 583 podnikov

medzi rokmi 2012 a 2013. Od roku 2013 do roku 2016 klesol tento počet takmer na úroveň z roku 2016. Druhou najpočetnejšou skupinou sú živnostníci, ktorých počet v tejto kategórii klesal od roku 2013 a okrem zmieneného roku bol tento počet pod 2000. Takmer zanedbateľnú časť tvoria slobodné povolania a SHR.

V kategórii Stredných podnikov s počtom zamestnancov 50 – 249 majú podniky jednoznačne najvyššie zastúpenie, ktoré v sledovanom období rástlo (z úrovne 2 573 v roku 2012 na 2 684 v roku 2016). Druhý najvyšší počet v tejto kategórii predstavujú živnostníci, ktorých počet v sledovanom období poklesol zo 77 na 57. Zvyšné dve právne formy, slobodné povolania a SHR, majú veľmi nízke až žiadne zastúpenie v tejto kategórii.

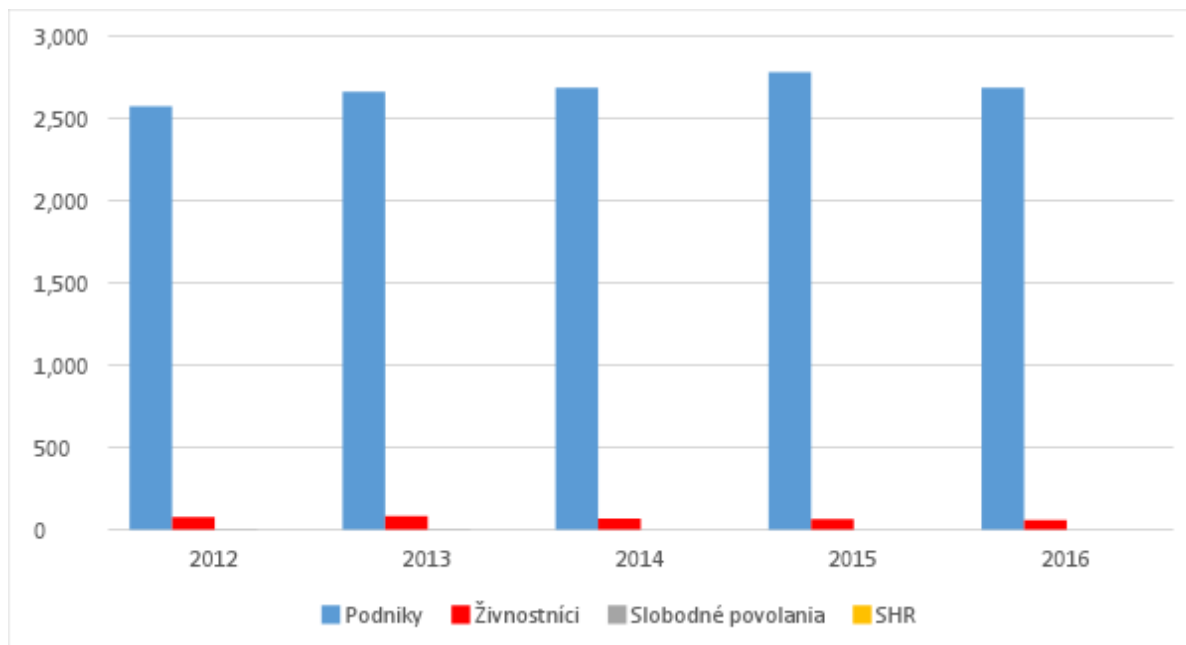
Najmä štruktúra kategórie Mikropodnikov sa výrazne odlišuje od ostatných dvoch kategórií. Živnostníci dlhodobo využívajú túto formu podnikania pri podnikateľských činnostiach, v ktorých si vystačia sami alebo s veľmi malým počtom zamestnancov. Naopak, v prípade zamestnávania viac ako 10 zamestnancov je živnosť ako forma podnikania využívaná výrazne v menšom počte prípadov. Slobodné povolania a SHR ako formy majú vo všetkých troch kategóriách veľmi nízke zastúpenie.

Graf 2: Štruktúra počtu Malý podnikov (10-49) podľa právnych foriem

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa [správ o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike v rokoch 2012 až 2016](#), 2017.

Graf 3: Štruktúra počtu Stredných podnikov (50 – 249) podľa právnych foriem

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa [správ o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike v rokoch 2012 až 2016](#), 2017.

3.2. Zdieľaná ekonomika

Zdieľaná ekonomika (z angl. "sharing economy"), známa aj ako kolaboratívna ekonomika (z angl. "collaborative economy") či ekonomika dostupnosti (z angl. "access economy"), nemá jednu ucelenú definíciu. Podľa OECD (2016) predstavuje zdieľaná ekonomika ekonomický model založený na peer-to-peer (P2P) získavaní, poskytovaní alebo zdieľaní prístupov k tovarom a službám, ktoré uľahčuje vytvorená komunitná on-line platforma. Európska komisia (2016) v prípade zdieľanej ekonomiky hovorí o biznis modeloch, ktorých aktivity sú realizované prostredníctvom kolaboratívnych platforiem, ktoré vytvárajú otvorený trh pre dočasné použitie tovarov a služieb poskytovaných súkromnými osobami. Pri zdieľanej ekonomike je veľmi dôležitým prvkom prinášanie inovácií aj do tradičných oblastí a sektorov.

Ďalším spôsobom ako charakterizovať zdieľanú ekonomiku je porovnanie s "tradičnou" ekonomikou. Napríklad Dervojeda a kol. (2013) vysvetľujú, že spotrebitelia na tradičných trhoch nakupujú produkty (ktoré potom vlastnia) a služby, zatiaľ čo v prípade zdieľanej ekonomiky dodávateľia dočasne zdieľajú ich tovary a služby so zákazníkmi buď zadarmo, alebo za finančnú alebo nefinančnú odmenu. Prakticky každý jednotlivec môže zdieľať čokoľvek, od produktov a majetku (napr. bytu, auta, bicyklu, cestovateľského vybavenia) až po čas, zručnosti či kompetencie (napr. varenie či fotografovanie, vedomosti o meste alebo miestach hodných videnia). Potenciál zdieľanej ekonomiky nie je

limitovaný takmer žiadnym typom tovarov či služieb a môže byť uplatnený na čokoľvek.

Tento typ zdieľania alebo výmeny tovarov a služieb je realizovaný prostredníctvom online platforiem, ktoré umožňujú párovať dopyt s ponukou výrazne jednoduchšie ako je tomu v tradičnej trhovej ekonomike. V mnohých prípadoch sú tieto platformy vytvorené a prevádzkované súkromnými spoločnosťami, ktoré sa tiež označujú ako peer-to-peer spoločnosti alebo spoločnosti zdieľanej ekonomiky.

Jedným z najznámejších modelov zdieľanej ekonomiky je peer-to-peer, v ktorom peeri (najčastejšie individualisti) ponúkajú a dopytujú tovary a služby. Platforma potom pôsobí ako sprostredkovateľ medzi nimi.

Pre Botsmanovú (2015) predstavuje zdieľaná ekonomika ekonomický systém pozostávajúci z decentralizovaných sietí a trhov, ktoré odomykajú hodnotu nevyužitých aktív prostredníctvom uspokojovania potrieb spotrebiteľov spôsobom, ktorý obchádza tradičných sprostredkovateľov služieb.

Botsmanová a Roger (2010) poskytujú tri širšie charakteristické črty systému zdieľanej ekonomiky:

- a) prístup k produktom alebo službám bez potreby vlastníctva základného aktíva,
- b) realokácia tovarov,
- c) výmena nehmotných aktív.

Botsmanová (2015) identifikovala 5 kľúčových kritérií, podľa ktorých je možné označiť digitálnu platformu za platformu zdieľanej ekonomiky:

- a) kľúčová biznis idea je založená na začatí využívania nevyužitých alebo nedostatočne využitých aktív či už za finančnú alebo nefinančnú odmenu,
- b) spoločnosť by mala mať jasnú hodnotovú víziu a mala by byť postavená na zmysluplných princípoch zahrňujúcich transparentnosť a autenticnosť, ktorá informuje o krátkodobých a dlhodobých strategických rozhodnutiach a víziách,
- c) poskytovatelia tovarov a služieb na ponukovej stránke trhu by mali byť hodnotovo zameraní, plni rešpektu a odhodlania, a spoločnosti stojace za platformami by sa mali snažiť o zlepšenie ich životných podmienok po ekonomickej aj sociálnej stránke,
- d) spotrebiteľia na dopytovej strane by mali benefitovať z prístupu k tovarom a službám efektívnejším spôsobom, pričom platia za prístup (prenájom) k tovarom a službám namiesto toho, aby daný tovar alebo službu vlastnili,

- e) biznis by mal byť postavený na distribučných alebo decentralizovaných sieťach, ktoré dávajú zmysel komunite, vytvárajú kolektívnu zodpovednosť účastníkov a slúžia na vzájomný prospech všetkých zúčastnených strán.

Medzi hlavných účastníkov zdieľanej ekonomiky patria:

- poskytovatelia služieb, ktorí zdieľajú aktíva, zdroje, čas a/alebo zručnosti. Do tejto skupinky môžu patriť individuálni jednotlivci poskytujúci služby a tovary príležitostne alebo aj profesionálni poskytovatelia služieb,
- užívatelia, ktorí spotrebovávajú poskytované aktíva,
- sprostredkovatelia, ktorí spájajú poskytovateľov so spotrebiteľmi prostredníctvom kolaboratívnych platforiem, a môžu uľahčovať platby od spotrebiteľov k poskytovateľom, či iné typy transakcií.

Dôležitým prvkom zdieľanej ekonomiky je zachovanie vlastníckych práv majiteľov tovarov a služieb, ktorí vystupujú na ponukovej strane trhu a snaha o zvýšenie využiteľnosti menej využívaných tovarov a služieb ostatnými jednotlivcami na dopytovej strane trhu.

Transakcie vo všeobecnosti nevedú k zmene vlastníctva. Prostredníctvom informačných technológií môžu sprostredkovatelia zachytiť základné preferencie a charakteristiky potenciálnych poskytovateľov a používateľov alebo efektívnejšie napomáhať k párovaniu dopytu a ponuky po aktívach. Sprostredkovatelia si zvyčajne účtujú poplatky vo forme percenta z hodnoty transakcie ako odmenu za sprostredkovanie.

Petropoulos (2017) identifikoval 4 sektory, v ktorých majú platformy zdieľanej ekonomiky najvýznamnejšie zastúpenie:

- 1) ubytovanie – prostredníctvom platforiem ľudia požičiavajú celé nehnuteľnosti alebo časti nehnuteľností. Príklady takýchto spoločností: Airbnb, HomeAway, HouseTrip, 9Flats, Wimdu, Onefinestay, Roomerama, Sleepout, Love Home Swap a Holiday Lettings,
- 2) doprava – dve kategórie platforiem:
 - a. platformy umožňujúce prenájom iba hnutel'ných či nehnuteľných vecí bez účasti fyzickej osoby, napríklad prenájom auta, prenájom domácich potrieb a pod.,
 - b. platformy umožňujúce prenájom majetku s účasťou prenajímateľov, ako napríklad Uber, LYFT a pod. V tomto prípade ide o tovary a služby, v ktorých je priamo zaintervenovaný majiteľ, nie len predmetná vec,
 - c.

- 3) online trh práce – platformy špecializujúce sa na spájanie zamestnávateľov a zamestnancov (freelancerov) na vypracovanie mikro zadaní, pre ktoré nie je nevyhnutné najímať zamestnancov do pracovného pomeru,
- 4) financie – ide buď o crowdfundingové platformy, ktoré prepájajú podnikateľské projekty s investormi (financovanie prostredníctvom rizikového kapitálu) alebo o platformy umožňujúce peer-to-peer požičiavanie finančných prostriedkov spájaním jednotlivcov či subjektov MSP v podobe veriteľov s dlžníkmi bez akéhokoľvek prepojenia s finančnými inštitúciami (najmä bankami).

Vaughan a Daverio (2016) definovali päť kľúčových sektorov zdieľanej ekonomiky, ktoré sú v niektorých bodoch veľmi podobné predchádzajúcemu zoznamu:

a) peer-to-peer ubytovanie:

Organizácie pôsobiace v oblasti zdieľanej ekonomiky využívajú digitálne platformy, ktoré umožňujú jednotlivcom prenájom prístupu k ich nevyužitým ubytovacím kapacitám cestovateľom. Prenájom sa môže týkať časti ich domu alebo bytu (napríklad jednej izby či pohovky), ich celého bytu alebo domu počas ich neprítomnosti či prenájmu inej nimi vlastnenej nehnuteľnosti, ktorú oni osobne nevyužívajú na bývanie.

Do tejto kategórie by sme mohli zahrnúť na základe tejto definície:

- platformy typu peer-to-peer (napr. Airbnb),
- platformy zamerané na výmenu nehnuteľností medzi dvoma jednotlivcami na určitý čas (napr. LoveHomeSwap),
- platformy umožňujúca online dovolenkový prenájom (napr. HomeAway),

b) peer-to-peer doprava:

Subjekty zdieľanej ekonomiky v sektore dopravy používajú digitálne platformy na prepojenie jazdcov s možnosťou cestovania na krátke i dlhé vzdialenosti. Táto forma zdieľanej ekonomiky môže zahŕňať zdieľanie prístupu k voľnému miestu v aute smerujúceho rovnakým smerom k spoločnému využívaniu siete automobilov (napr. na báze predplatného). Tento typ zdieľanej ekonomiky môže zahŕňať:

- služby zdieľania jázd na krátke vzdialenosti prostredníctvom aplikácií (napr. UBER),
- služby zdieľaná jázd na dlhé vzdialenosti (napr. Blablacar),
- siete zdieľania vozidiel, ktoré sa ďalej môžu deliť na:

- i. P2P siete zdieľania vozidiel (jednotlivec - jednotlivec) (napr. GetAroung),
- ii. B2C siete zdieľania vozidiel (firmy - jednotlivec), ktoré ďalej môžete deliť na:
 - a. model typu "One-way" (napr. Enjoy),
 - b. model typu "Round-trip" (napr. Zipcar),
 - c. model typu "Free-floating" (Car2Go),
- iii. platformy na zdieľanie parkovacích miest – jednotlivci zdieľajú jazdu, auto či parkovacie miesto s ostatnými jednotlivcami,

c) služby na požiadanie pre domácnosti:

Trh freelancerov umožňuje vytvorenie rôznorodých biznis plánov, ktoré sú založené na uspokojovaní potrieb domácností ako donáška jedla, a pod.

Subjekty zdieľanej ekonomiky pôsobiace v sektore služieb domácnostiam sú online trhoviská, založené na veľkom počte účastníkov v podobe domácností, ktoré sa snažia využiť služby alebo tovary ponúkané inými domácnosťami.

Na základe tejto definície môžeme rozdeliť oblasť služieb domácnostiam nasledovne:

- sieť verejne poskytovaných tovarov a služieb (crowdsourced delivery networks), t. j. služby alebo tovary sú poskytované širokou komunitou bez toho, aby sa ľudia dopytovali po danom tovare alebo službe:
 - generalizované dodávateľské služby "AtoB" (napr. UberRUSH),
 - špecializované služby na požiadanie:
 - a. služby zamerané na doručovanie potravín (napr. Instacart),
 - b. služby založené na doručovaní jedál z lokálnych reštaurácií (napr. DeliverooO),
- sieť domácich prác na požiadanie, t. j. ide o tovary a služby, ktorých ponuka je závislá od dopytu po nich (bez dopytu sa nevytvára ponuka):
 - ručné a všeobecné práce typu "urob si sám", na ktoré sa veľmi často využívajú freelanceri (napr. TaskRabbit, u nás JaSpravím.sk),
 - špecializované služby domácnostiam (napr. ZipJet pre suché čistenie),

d) profesionálne služby na požiadanie:

Trh freelancerov umožňuje jednotlivcom získať podporu od ľudí so špeciálnymi zručnosťami na vykonávanie administratívnych, konzultačných či grafických prác.

Do tejto časti zaradujeme:

- veľké online platformy pre freelancerov (napr. Upwork – zamerané na viac administratívne úlohy),
- špecializované profesionálne platformy pre služby na požiadanie (napr. HolterWatking – špecializované viac na služby technického charakteru),

e) kolaboratívne financovanie:

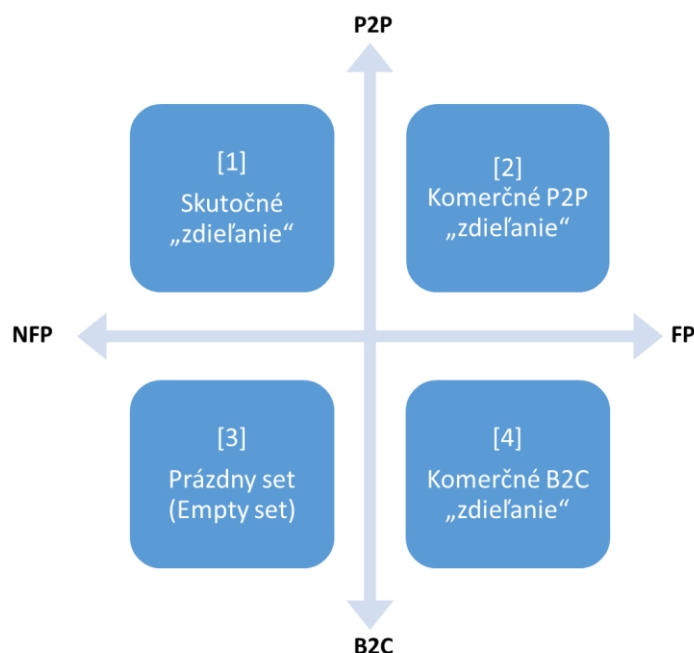
Umožňuje jednotlivcom alebo podnikateľom požičiavať si navzájom jeden od druhého finančné prostriedky, pričom nevyužívajú služby tradičných finančných sprostredkovateľov (bánk). V jednom okamihu môže jednotlivec vystupovať ako veriteľ a v inom čase ako dlžník. Kolaboratívne financovanie umožňuje vyzbierať dopytovanú sumu jednotlivcom od viacerých jednotlivcov, ktorí takto môžu participovať na strane veriteľov aj formou nízkych súm a dlžník v takomto prípade nemusí čakať na jedného veriteľa, ktorý by mu poskytol finančné prostriedky v danej výške.

Do tejto skupiny kolaboratívneho financovania môžeme zaradiť:

- crowdfundingové platformy
 - crowdfunding založený na odmeňovaní (napr. Kickstarter),
 - equity crowdfunding založený na získavaní podielu na majetku či podnikaní (napr. SyndicteRoom),
- pôžičkové platformy
 - Peer-to-peer spotrebiteľské požičiavanie (napr. LendingClub alebo na Slovensku Žltý melón),
 - „Investor-to-SME“ požičiavanie, t. j. pôžičky od investorov k malým a stredným podnikom (napr. FundingCircle).

Codagnone a Martens (2016), graf 4, poskytujú podrobný koncepčný rámec mapujúci koncept zdieľanej ekonomiky.

Graf 4: Klasifikačná matica platforiem zdieľanej ekonomiky

Zdroj: Codagnone a Martens, 2016.

Podľa tohto rámca môžeme rozdeliť platformy zdieľanej ekonomiky na ziskové (z angl. for-profit (FP)) a neziskové (z angl. not-for-profit (NFP)) a na kategóriu business-to-customer (B2C) a peer-to-peer (P2P). Z kategórie P2P platforiem je veľké množstvo vlastnené a prevádzkované spoločnosťami, ale primárne služby ponúkané prostredníctvom týchto platforiem sú produkované jednotlivcami mimo spoločností.

Graf 4 znázorňuje 4 kvadranty reprezentujúce 4 formy (spôsoby) fungovania zdieľanej ekonomiky. Kvadrant v ľavom hornom rohu [1] prezentuje platformy so skutočným „motívom“ zdieľania tovarov a služieb na princípe jednotlivcov, ktorí poskytujú svoje služby či prenajímajú tovary iným jednotlivcom v rámci určitej komunity ľudí. Zdieľanie je formou nefinančného plnenia. Kvadrant v pravom hornom rohu [2] sa vyznačuje rovnako zdieľaním tovarov a služieb jednotlivcami v rámci komunity, pričom toto zdieľanie je realizované za finančné plnenie. Kvadrant [2] sa vyznačuje širokou základňou užívateľov, vyvoláva krátkodobé regulačné obavy a najväčší hráči narúšajú „tradičné“ odvetvia v biznise. [3] kvadrant predstavuje zdieľanie tovarov a služieb na princípe B2C bez poskytnutia finančného plnenia. V praxi sa v tomto segmente nenachádzajú žiadne spoločnosti, ktoré by poskytovali zákazníkom zdieľané tovary a služby bezodplatne, pretože základným motívom podnikateľských subjektov je dosahovanie zisku. Kvadrant [4], nazvaný aj ako komerčné B2C zdieľanie, zahŕňa aktivity v oblasti zdieľanej ekonomiky poskytované samotnými podnikateľskými subjektami za finančnú odmenu (finančné plnenie). Veľmi často sa do tejto kategórie zaraďujú spoločnosti zaoberajúce sa

prenájomom hnutelných a nehnuteľných vecí, ktoré majú právo vykonávať tieto činnosti v zmysle platnej legislatívy.

3.3. Príklady subjektov MSP v oblasti zdieľanej ekonomiky

V tejto časti predstavíme príklady spoločností pôsobiacich v oblasti zdieľanej ekonomiky, ktoré v rôznych oblastiach bežného života umožňujú ľuďom zvyšovať využiteľnosť ich tovarov či služieb. Podrobnejšie sa budeme venovať deviatim príkladom, pričom detailnejší prehľad spoločností podľa sektora, krajiny a názvu nájdete v prílohe 2 (pôsobnosť týchto spoločností sa neviaže iba na krajinu vzniku, ale majú globálnu pôsobnosť).

3D Hubs (Globálna pôsobnosť)

Oblasť: 3D tlač

Ide o jednu z najlepších a v súčasnosti aj najväčších spoločností pôsobiacich v oblasti 3D tlače, ktorá bola vytvorená najmä pre malých dizajnérov. Kreatívne zmýšľajúci ľudia môžu svoje dizajnérske návrhy nahráť do online platformy, zvoliť materiál a vybrať z veľkého množstva poskytovateľov, ktorí im daný návrh vytlačia a doručia. 3D Hubs bol založený v roku 2013 v Amsterdame a v súčasnosti je dostupný vo viac ako 160 krajinách vo svete. Podľa slov CEO a spolu zakladateľa 3D HUBS, Bram de Zwarta, je snahou zredukovať odpad a nadprodukcii nahradením masovej produkcie 3D tlačou.

ECrowd! (Španielsko)

Oblasť: Impact investing

ECrowd! je crowdlendingová platforma regulovaná Španielskym národným regulátorom a prevažne využívaná najmä v tejto krajine. Ako platforma slúži na financovanie projektov, ktoré majú pozitívny dopad na spoločnosť a na prostredie. Medzi projekty, ktoré boli financované prostredníctvom finančných prostriedkov vyzbieraných cez túto platformu patria samo inštalačné zariadenia na výrobu solárnej energie, energeticky efektívna renovácia obydli, inštalácia recyklačných podzemných nádrží a podobne.

SocialCar (Španielsko)

Oblasť: Preprava

Ide o dôveryhodnú požičovňu áut, ktorá pomáha zlepšovať dopravné možnosti tisíckam ľuďom. Táto platforma okrem možností prenájmu auta umožňuje aj jeho priamu kúpu či predaj.

SocialCar bol priekopníkom v tomto segmente v Španielsku v roku 2011 a dnes sa počet užívateľov tejto platformy pohybuje na úrovni 150 000.

Parclick (Európa)

Oblasť: Preprava

Aj táto platforma, rovnako ako dve predchádzajúce, pochádza zo Španielska. V roku 2011 bol Parclick prezentovaný ako MBA projekt a od vtedy jeho pôsobnosť siaha po celú Európu. Podobne ako je tomu pri Airbnb, aj v prípade Parclick ľudia zdieľajú s inými ľuďmi voľné kapacity za poplatok. V tomto prípade však nejde o ubytovacie kapacity, ale o voľné parkovacie miesta. Prostredníctvom tejto platformy sa ľudia vo veľkých, ale i malých mestách môžu lacnejšie dostať k parkovaniu na preplnených uliciach.

DogBuddy (Európa)

Oblasť: Zvieratá

V súčasnosti môžu majitelia psov vo Veľkej Británii, Španielsku, Taliansku, Francúzsku, Nemecku či Švédsku využívať túto platformu. Spoločnosť sa stala jednou z najväčších Európskych spoločností, ktorej služby využívajú majitelia i opatrovatelia psov. Majitelia psov majú príležitosť prostredníctvom tejto aplikácie vyhľadať opatrovateľa, pozrieť si jeho referencie a mať aktuálne informácie z prechádzky s ich psom.

Too Good to Go (Európa)

Oblasť: Plytvanie jedlom

Ide o aplikáciu, ktorá si dáva za cieľ znížiť (obmedziť, zredukovať) odpad z jedál (food waste) v reštauráciách. Aplikácia umožňuje prepojiť užívateľov s delikátnym jedlom, ktoré by mohlo byť vyhodnené. Na konci každého dňa približne hodinku pred zatvorením reštaurácie, kaviarne či bagetérie vložia nepredané jedlá do tejto aplikácie v redukovanej cene. Navyše, Too Good to Go poskytuje reštauráciám zapojeným do ich projektu obaly priateľské k životnému prostrediu vyrobené z cukrovej trstiny.

Táto platforma bola vytvorená na konci roku 2015 v Dánsku skupinou priateľov a v súčasnosti pôsobí v 6-tich krajinách. Od svojho vzniku táto firma zabránila znehodnoteniu viac ako 1000 jedál, ktoré namiesto vyhodnenia išli pre tých, ktorí to potrebovali.

Yo No Desperdicio (Európa)

Oblasť: Plytvanie jedlom

Jej názov v preklade znamená „Ja neplytvám“. Tvorcovia sú odhodlaní pomocou aplikácie riešiť plytvanie jedlom domácností prostredníctvom miestnej výmeny medzi domácnosťami v Španielsku. V súčasnosti platformu využíva iba 820 užívateľov. Participovať na tomto projekte môže každý, kto odfoťí jedlo alebo potravinu, ktorej sa chce zbaviť s údajom o množstve, mieste a čase skončenia platnosti „výzvy“ a potom môže vyzvať ostatných v komunite o dopyt.

Užívatelia tiež môžu zdieľať medzi sebou recepty, ale aj tipy, ako predchádzať plytvaniu jedlom ešte skôr, ako k takej situácii dôjde.

Lendi (Španielsko)

Oblasť: Kolaboratívna spotreba

Ide o spoločnosť zdieľanej ekonomiky, ktorá bola navrhnutá pre susedov za účelom ich vzájomnej spolupráce a zdieľania zdrojov medzi sebou. Aplikácia umožňuje prepojiť susedov z rovnakého mesta či oblasti navzájom, čím umožňuje požičiavanie si predmetov, ktoré ich majitelia nevyužívajú veľmi často. Napríklad namiesto zakúpenia nového rebríka alebo sady nástrojov, použije užívateľ aplikáciu Lendi, aby zistil, či niekto z jeho okolia mu môže požičať dané zariadenie. Okrem tejto činnosti sa Lendi snaží spájať komunity ľudí aj organizovaním spoločenských aktivít ako napríklad pikniky, či výzvami ako napríklad žiť počas jedného mesiaca bez použitia plastového odpadu.

Collaborative Supermarket La Louve (Francúzsko)

Oblasť: strava

Tento supermarket prevádzkuje viac ako 4000 členov. Zákazníci majú možnosť tiež ako dobrovoľníci pracovať niekoľko hodín v supermarkete na výmenu za zľavu od 20 do 40 %. Všetky dostupné výrobky sú buď miestne, organické alebo vlastnoručne vyrobené, pričom všetci dodávatelia a farmári sú za produkty adekvátne odmeňovaní.

Tento koncept zdieľanej ekonomiky bol inšpirovaný Park Slope Food Coop, ktorý bol založený v roku 1973 v Brooklyne, New York. Ide o jeden z najstabilnejších a ekonomicky najúspešnejších supermarketov v USA.

4. Podmienky podnikania subjektov zdieľanej ekonomiky

Rozvoj zdieľanej ekonomiky v posledných rokoch priniesol zvýšenú pozornosť krajín po celom svete. Výnimkou nebola ani Európska únia a jej členské krajiny, ktoré v tomto novom modeli videli nielen nové príležitosti k rozvoju podnikania, ale aj výzvy súvisiace s reguláciou v tomto odvetví. V tejto kapitole rozoberieme podrobnejšie podmienky podnikania subjektov zdieľanej ekonomiky na Európskej i regionálnej úrovni, ochranu subjektov zdieľanej ekonomiky na ponukovej a dopytovej strane trhu, či zamestnancov pôsobiach v tomto odvetví.

4.1. Analýza podmienok podnikania v Európskej únii

V roku 2015 spustila Európska komisia stratégiu Jednotného digitálneho trhu (Digital Single Market – DSM). Ide o ucelený trh, v ktorom môžu ľudia a podniky obchodovať, inovovať a spolupracovať legálne, bezpečne a za prijateľnú cenu. Tento sektor zahŕňa oblasti ako digitálny marketing, elektronický obchod a telekomunikácie. Jednotný digitálny trh sa snaží zachovať pravidlá spravodlivej hospodárskej súťaže, ochrany spotrebiteľa a odstrániť problémy súvisiace s geografickými a autorskými právami (Európska komisia, 2018).

V prípade DSM ide o trh, ktorý zabezpečuje voľný pohyb osôb, služieb a kapitálu, kde jednotlivci a podniky môžu bezproblémovo pristupovať a vykonávať online činnosti za podmienok spravodlivej hospodárskej súťaže s vysokým stupňom ochrany spotrebiteľských a osobných údajov bez ohľadu na štátnu príslušnosť či miesto bydliska. Podpora DSM z pohľadu Európskej komisie súvisí aj s iniciatívou Agenda zručností pre Európu, ktorej hlavným účelom je zvýšenie digitálnych zručností ľudí v jednotlivých členských krajinách, a s tým súvisiace zvýšenie efektívnosti realizácie pracovných činností v rôznych odvetviach ekonomík (Európska komisia, 2018).

DSM je postavený na troch pilieroch:

- 1) lepší prístup spotrebiteľov a podnikov k online tovarom – premena digitálneho sveta EÚ na jednotný trh s rovnakými podmienkami na predaj a nákup,
- 2) prostredie, v ktorom sa môžu úspešne rozvíjať digitálne siete a služby – navrhovanie pravidiel, ktoré zodpovedajú tempu rozvoja technológií a podporujú rozvoj infraštruktúry,
- 3) digitalizácia hnacou silou rastu – zabezpečiť, aby európske hospodárstvo, priemysel a pracovné miesta naplno využívali výhody digitalizácie.

Doposiaľ realizovaná stratégia DSM priniesla niekoľko kľúčových a prioritných legislatívnych návrhov, ktoré sa dotýkajú oblasti e-commerce, autorských práv,

audiovizuálnych a mediálnych služieb, oblasti telekomunikačných služieb, ePrivacy, harmonizácie digitálnych pravidiel a harmonizácie pravidiel priznávania a fungovania dane z pridanej hodnoty.

V roku 2016 predstavila Európska komisia plán Stratégie jednotného trhu (Single Market Strategy – SMS), ktorého hlavným cieľom bolo odomknutie celkového potenciálu jednotného trhu hospodárskeho spoločenstva vytvoreného zo štátov Európskej únie (Európska komisia, 2018). Úlohou SMS je umožnenie ľuďom, službám, tovarom a kapitálu ešte väčší voľný pohyb, ktorý ponúkne väčšie príležitosti pre rast podnikateľského sektoru v EÚ, zvýši jeho konkurencieschopnosť voči ostatným ekonomikám a zabezpečí väčší výber pre spotrebiteľov za nižšie ceny.

Európska komisia zároveň vidí veľký potenciál v oblasti zdieľanej alebo kolaboratívnej ekonomiky, ktorá i) poskytuje väčší výber tovarov a služieb pre zákazníkov, a zároveň ii) vytvára priestor pre vznik nových inovatívnych startupov a nových príležitostí pre existujúce spoločnosti.

S nárastom podnikateľských subjektov pôsobiacich v oblasti zdieľanej ekonomiky sa vynára aj otázka možnosti uplatňovania existujúcej regulácie na tieto subjekty. Niektoré národné a lokálne autority reagovali rôzne na podnikateľské aktivity subjektov zdieľanej ekonomiky, ako napríklad v prípade Uberu, ktorý bol v niektorých mestách zakázaný a v niektorých mestách mohol podnikateľ bez obmedzení. Ako uvádza Európska komisia (2018), v súčasnosti neexistuje celoeurópska regulácia týkajúca sa oblasti zdieľanej ekonomiky ako celku. Súčasné kroky z úrovne EÚ sú zamerané na monitorovanie a analyzovanie trendov v oblasti zdieľanej ekonomiky so zreteľom na jej vplyv na ceny a kvalitu služieb poskytovaných prostredníctvom platforiem prevádzkových jednotlivými spoločnosťami. V júni 2016 predstavila Európska komisia Európsku agendu pre zdieľanú ekonomiku, v ktorej okrem vyslovenej podpory rozvoju tohto segmentu zároveň poskytla usmernenia aplikovateľných pravidiel a politických odporúčaní, ktoré by mali pomôcť všetkým zúčastneným stranám naplno využiť nové obchodné modely a podporiť tak vyvážený rozvoj hospodárstva založeného na zdieľanej ekonomike. Odporúčanie obsahuje kľúčové body, ktorým čelia trhové subjekty a verejné orgány v súvislosti s požiadavkami prístupu na trh, uplatniteľnými daňovými pravidlami, režimom zodpovednosti pre prevádzkovateľov platforiem, ochranou spotrebiteľa či pracovnými vzťahmi. Európska komisia v súčasnosti naďalej monitoruje regulačné prostredie a hospodársky a obchodný vývoj, pričom zabezpečuje dohľad nad správnu implementáciou existujúcich právnych predpisov EÚ a ich dôsledné uplatňovanie na jednotnom trhu.

Európska komisia (2016) ďalej uvádza, že vplyv regulačného prostredia na rozvoj zdieľanej ekonomiky je dvojstranný. Horizontálna regulácia (regulácia zamestnaneckých vzťahov) môže mať vplyv na rozvoj všetkých platforiem zdieľanej ekonomiky, pričom vertikálna regulácia môže ovplyvniť rozvoj

platforiem zdieľanej ekonomiky v rámci jednotlivých sektorov (Vitković, 2016). Erickson a Sorensen (2016) poukazujú na skutočnosť, že regulácia v oblasti zdieľanej ekonomiky je zložitejšia a komplexnejšia ako regulácia platforiem v oblasti tradičných podnikateľských modelov typu e-commerce, pretože na spoločnosti v oblasti tradičnej ekonomiky sa aplikuje regulácia na vnútroštátnej, sektorovej, regionálnej či miestnej úrovni špecifickejšie pre jednotlivé členské štáty. Oblasť zdieľanej ekonomiky naprieč sektormi predstavuje extrémne rýchlo rastúci segment s globálnym dopadom, čím sa stáva náročnejšie aplikovanie lokálnych právnych predpisov na aktivity týchto spoločností.

Koolhoven a kol. (2016) vo svojej štúdii prezentovali základné a platné európske smernice, ktoré sa dotýkajú jednotlivých podnikateľských modelov, a ktoré musia spoločnosti v oblasti zdieľanej ekonomiky pôsobiace v Európskom hospodárskom priestore (EHP) dodržiavať:

- smernica o E-commerce 2000/31/EC (pojednáva o určitých právnych aspektoch služieb informačnej spoločnosti na vnútornom trhu, najmä o elektronickom obchode, čím sa priamo dotýka podnikania podnikateľských subjektov v zdieľanej ekonomike využívajúcich online prostredie),
- smernica o službách 2006/123/EC (podpora jednoduchšieho a transparentnejšieho poskytovania služieb po celej Európskej únii odstránením právnych a administratívnych prekážok),
- smernica o nekalých obchodných praktikách 2005/29/EC (subjekty pôsobiace v oblasti zdieľanej ekonomiky nesmú pri vykonávaní svojej činnosti v sektore zdieľanej ekonomiky realizovať nekalé obchodné praktiky),
- smernica o právach spotrebiteľov 2011/83/EC (platformy zdieľanej ekonomiky musia dohliadať na základné spotrebiteľské práva a ich dodržiavanie).

Demary a Engels (2016) predstavili politické odporúčania, ktoré by mali viesť k zredukovaniu bariér eliminujúcich rast sektora zdieľanej ekonomiky v priestore Európskej únie ako celku:

a) zredukovanie roztrieštenosti politík

- rôznorodosť regulácie zdieľanej ekonomiky na národnej, sektorovej, regionálnej alebo lokálnej úrovni predstavuje pre oblasť zdieľanej ekonomiky veľmi veľkú výzvu – implementácia všetkých regulačných pravidiel výrazne spomaľuje a predražuje expanziu spoločností po celej EÚ,
- zjednodušenie regulačných pravidiel v oblasti zdieľanej ekonomiky by bolo mimoriadne prospešné pre rozvoj podnikania v tejto oblasti v celej EÚ,

- pre dosiahnutie zjednotenia regulácie vo všetkých členských štátoch EÚ v tejto oblasti bude nevyhnutné, aby sa jednotlivé štáty čiastočne zbavili svojej suverenity,
- b) obmedzenie regulácie platforiem zdieľanej ekonomiky a zabezpečenie ochrany spotrebiteľa
- za účelom podpory rozvoja oblasti zdieľanej ekonomiky by mala byť regulácia zo strany EÚ obmedzená za minimum,
 - samotná regulácia by mala viesť k jednotným pravidlám podnikania nielen pre platformy zdieľanej ekonomiky, ale aj pre podniky pôsobiace v sektore tradičnej ekonomiky,
 - EÚ musí i naďalej zaručovať spoľahlivú úroveň ochrany spotrebiteľa najmä pri tých platformách zdieľanej ekonomiky, ktoré sú silne závislé od dôvery spotrebiteľov,
- c) zodpovedná aplikácia smernice o službách
- smernica o službách (2006/123/ES) vychádza zo zásady proporcionality a nevyhnutnosti, čo je v už v súčasnosti v rozpore s niektorými vnútroštátnymi právnymi predpismi, a preto by mala byť uplatňovaná zodpovednejšie na národnej úrovni,
 - implementácia by mala byť dohliadaná inštitúciami EÚ,
- d) zabezpečenie právnej istoty
- nejednotnosť právnej úpravy podmienok fungovania spoločnosti zdieľanej ekonomiky v EÚ nie je iba bariérou potenciálneho rastu, ale vážne ohrozuje aj samotnú činnosť spoločností do budúcnosti,
- e) zdôraznenie dôležitosti rizikového kapitálu
- zvýšenie možností financovania spoločností pôsobiacich v oblasti zdieľanej ekonomiky na úrovni EÚ prostredníctvom rizikového kapitálu,
 - vytvorenie jednotného regulačného rámcu pre fondy rizikového kapitálu prostredníctvom budovanej Únie kapitálových trhov (Capital Markets Union),
- f) podpora budovania dôvery v oblasti zdieľanej ekonomiky
- posilnenie dôvery zákazníkov k platformám zdieľanej ekonomiky prostredníctvom nezávislých verejných agentúr

schválených EÚ, ktoré by kontrolovali spoľahlivosť platforiem vo vzťahu k poskytovaným službám i vzťahu k zákazníkom,

g) prístup na trh

- nevyhnutné definovať požiadavky prístupu na trh pre platformy zdieľanej ekonomiky a poskytovateľov služieb vytvorením účinných kritérií rozlišujúcich „príležitostných“ účastníkov (príležitostné poskytovanie služieb – príležitostné privyrobenie si) a „profesionálnych“ účastníkov (pravidelné poskytovanie služieb) na EÚ úrovni s prihliadnutím na existujúce právne predpisy v tejto oblasti v každej členskej krajine EÚ,

h) aplikácia pracovného práva a dodržiavanie práv pracujúcich

- zabezpečenie dodržiavania pracovného práva v zmysle platnej legislatívy na EÚ úrovni, ale i jednotlivých členských štátoch EÚ a zachovanie práv kolektívneho vyjednávania a konania, spravodlivých pracovných podmienok či primeranej právnej a sociálnej ochrany,
- zamedzenie nelegálnej práce (práce na čierne) alebo vykonávanie práce bez splnenia príslušných zákonných noriem a predpisov v jednotlivých štátoch, ktoré upravujú príslušný sektor služieb, v ktorom subjekty zdieľanej ekonomiky podnikajú a zamestnávajú zamestnancov,

i) zdaňovanie

- aplikácia jednotných daňových pravidiel na podniky poskytujúce porovnateľné služby v tradičnej a zdieľanej ekonomike prostredníctvom inovatívnych riešení zaručujúcich zlepšenie dodržiavania daňových predpisov za účasti spoločností zdieľanej ekonomiky (harmonizácia daňových pravidiel pre spoločnosti pôsobiace v nadnárodnom priestore),

j) definovanie prístupnej miery angažovanosti obyvateľov v platformách zdieľanej ekonomiky

- súvisí so zadefinovaním príležitostného a profesionálneho poskytovania služieb jednotlivcami v určitých modeloch zdieľanej ekonomiky,
- v prípade ubytovacích služieb môže ísť o zadefinovanie prípustného limitu počtu dní v priebehu roka (napr. 180 dní do roka), počas ktorých môže majiteľ nehnuteľnosti prenajímať izbu prípadne celú nehnuteľnosť a bude stále považovaný za príležitostného poskytovateľa ubytovacích služieb, pričom ak by prenajímal viac ako 180 dní, išlo by už z jeho strany o profesionálne poskytovanie ubytovacích služieb a sťahovali by

sa na neho špeciálne požiadavky ako ostatných profesionálnych poskytovateľov ubytovacích služieb,

- určenie maximálnej prípustnej hranice príjmu, ktorú môže jednotliviec dosiahnuť v príslušnom roku z činností vykonávaných v oblasti zdieľanej ekonomiky (do stanoveného limitu by bol považovaný za príležitostného poskytovateľa danej činnosti a v prípade nad limit by bol považovaný za profesionála so všetkými povinnosťami, ktoré by mu zákon ukladal),

zvýhodnenie určitých skupín obyvateľstva – dôchodcovia, študenti či invalidi, na ktorých by sa nevzťahovali stanovené obmedzenia a ich participácia v oblasti zdieľanej ekonomiky by im umožnila zvýšiť príjem, a prispieť tak k zlepšeniu ich finančnej situácie.

4.2. Analýza podmienok podnikania v oblasti zdieľanej ekonomiky vo vybraných krajinách

V nasledujúcej podkapitole sa podrobnejšie zameriame na podmienky fungovania modelov zdieľanej ekonomiky vo vybraných krajinách EÚ. Zameriame sa najmä na podmienky v oblasti zdieľanej prepravy a ubytovania, pretože sa jedná o sektory, v ktorých pôsobia spoločnosti s najväčšou trhovou kapitalizáciou a svojou veľkosťou a podielom na trhu vzbudzujú vo väčšine krajín veľký záujem zo strany politikov. V menšej miere bude zastúpený segment profesionálnych služieb poskytovaných prostredníctvom online trhových platforiem, ktorý nie vo všetkých krajinách dosahuje významný trhovú podiel v oblasti zdieľanej ekonomiky.

4.2.1. Podmienky podnikania v oblasti zdieľanej prepravy vo vybraných krajinách

Členské štáty nemajú vo všeobecnosti zavedené osobitné právne predpisy upravujúce reguláciu zdieľanej ekonomiky v sektore prepravy prípadne dopravy. Vo väčšine prípadov pristupujú k aplikovaniu všeobecných právnych predpisov o preprave (napr. pre prevádzkovanie taxi služieb či súkromných prepravecov). Sektor prepravy v oblasti zdieľanej ekonomiky zahŕňa modely, ktoré sa od seba môžu líšiť. Niektoré platformy priamo zabezpečujú prepravu cestujúcich a iné poskytujú priestor na prepájanie záujemcov o prenájom motorových vozidiel či bicyklov s ľuďmi ochotnými poskytnúť tieto dopravné prostriedky na prenájom. Jednotlivé modely zdieľanej ekonomiky v preprave môžu byť zamerané na dosahovanie zisku jednej zo zúčastnených strán alebo slúžia iba na pokrytie nákladov pre prevádzkovateľov motorových vozidiel, ktoré vznikajú vodičom dopravných prostriedkov, ktoré by inak museli znášať sami. Práve také platformy, ktoré neslúžia na dosahovanie zisku, nepodliehajú všeobecným regulačným podmienkam pre osobnú prepravu vo väčšine krajín. V oblasti prepravy jednoznačne chýba jednotná právna úprava, ktorá by jednoznačne

definovala špecifiká poskytovania prepravných služieb za účelom dosahovania zisku alebo iba pokrytia nákladov na prevádzkovanie motorových vozidiel. V prípade krajín ako Poľsko, Rumunsko, či Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska (UK) ich národná legislatíva nepozná možnosť poskytovania prepravných služieb na neziskovej báze, teda formou odmeny vo výške pokrývajúcej prevádzkové náklady majiteľa dopraveného prostriedku.

Medzi členskými štátmi EÚ ďalej existujú veľké rozdiely v oblasti regulácie súkromnej osobnej prepravy licencovanými spoločnosťami a taxislužbami, ktorá sa týka výšky kvantitatívnych obmedzení, regulácie taríf, kvalifikačných požiadaviek pre vodičov, kvalitatívnych požiadaviek na automobily (veľkosť, pohon, a pod.), poistenie motorového vozidla, osôb a pod.

V niektorých členských štátoch EÚ boli na základe súdneho rozhodnutia existujúce platné právne predpisy dotýkajúce sa prepravných služieb tradičnej ekonomiky aplikované na modely (platformy) zdieľanej ekonomiky. Týmto krokom zamedzili poskytovaniu prepravných služieb nelicencovanými vodičmi, ktorí od vybavených zákazníkov získavajú finančnú odmenu a preukázateľne sa obohacovali na úkor poskytovateľov prepravných služieb v tradičnej ekonomike. Toto rozhodnutie viedlo vo väčšine štátov k absolútnemu zákazu takéhoto druhu služieb a zostali povolené iba prepravné služby od poskytovateľov s platnou licenciou. Súdny toto rozhodnutie zdôvodňovali tak, že modely zdieľanej ekonomiky, prostredníctvom ktorých poskytovali nelicencovaný vodiči svoje služby cestujúcim, boli založené na nekalej súťaži voči vodičom taxislužieb, pretože nemuseli niesť všetky náklady súvisiace so vstupom a zotrvaním v segmente prepravy a nedodržiavali pravidlá upravujúce požiadavky na technické vybavenie motorových vozidiel používaných pri výkone prepravných služieb.

Vo Francúzsku bol do zákona o cestnej premávke zadefinovaný pojem zdieľanej jazdy, ktorý sa vzťahuje na používanie motorového vozidla vodičom a jedným alebo viacerými cestujúcimi. Toto zdieľanie má neziskový charakter, pričom ho vodič vykonáva iba za účelom pokrytia nákladov na jazdu (bez osobného ekonomického obohatenia vodiča). Zároveň tento zákon upravuje sprostredkovanie prostredníctvom platformy zdieľanej ekonomiky formou párovania vodičov s cestujúcimi, ktoré je možné vykonať za odmenu bez nutnosti splnenia zákonných podmienok pre podnikanie v oblasti dopravy.

Posledná úprava zákona o preprave vo Francúzsku zakázala činnosť prepravných služieb poskytovaných tretími stranami prostredníctvom platforiem zdieľanej ekonomiky a ich sprostredkovateľmi, aby informovali používateľov v reálnom čase o dostupnosti a umiestnení vozidiel na ceste, pokiaľ sa nejedná o vozidlá prevádzkované licencovanými taxislužbami. Zároveň tento zákon rozlišuje rozdiely medzi prevádzkovateľom (vodičom motorového vozidla) a sprostredkovateľom (majiteľ platformy zdieľanej ekonomiky), ktorý spája vodičov s cestujúcimi.

Španielsky zákon o doprave a prepravných službách rovnako rozlišuje rozdiel medzi poskytnutím prepravných služieb za odmenu (dosiahnutie ekonomického zisku) a bez poskytnutia odmeny (neziskovo). Podľa tohto zákona, poskytovanie súkromnej individuálnej prepravy osôb nepodlieha nutnosti získať povolenie na poskytovanie takejto služby za podmienky, ak je určená na uspokojenie osobných alebo domácich prepravných potrieb majiteľa vozidla alebo jeho príbuzných. Takto poskytovaná súkromná preprava nesmie viesť k priamemu alebo nepriamemu obohateniu (poskytnutie prepravy za finančnú odmenu), s výnimkou diét alebo pokrytia cestovných nákladov majiteľa vozidla. Na základe rozhodnutia Madridského súdu, ktorý rozhodol, že poskytovatelia prepravných služieb prostredníctvom platformy Uber vykonávajú nekalú hospodársku súťaž vo vzťahu k licencovaným taxislužbám, boli telekomunikační operátori a poskytovatelia platobných služieb požiadaní, aby zamedzili užívateľom v Španielsku prístup k platforme Uber.

V prípade, že vodiči v Belgicku poskytujú služby v oblasti prepravy ich osobnými motorovými vozidlami za finančnú odmenu, spadajú tak pod rovnakú reguláciu ako regulárne taxi služby. Pokiaľ však zdieľanie jazdy je za účelom iba pokrytia nákladov na prevádzku automobilov, sú z pod tejto licencie vyňaté a nevzťahuje sa na nich zmienená regulácia. V prípade Uberu došlo priamo k zastaveniu jeho činnosti pre nekalé obchodné praktiky. Umožňoval poskytovať služby aj vodičom, ktorí nemali licenciu na prevádzkovanie takéhoto typu služby. Tie platformy, ktoré neporušujú zákonné ustanovenia môžu svoju činnosť i naďalej vykonávať.

Vo Fínsku je totožná situácia v oblasti regulácie zdieľanej ekonomiky v preprave ako v Belgicku. V súčasnosti sa vo Fínsku pripravuje rozsiahla reforma zákona o cestnej premávke, v ktorej majú ambíciu odstrániť kvantitatívne obmedzenia pre držiteľov licencií na prevádzkovanie taxi služieb a uľahčiť tak prístup do tohto trhového segmentu aj iným poskytovateľom prepravných služieb. Reforma má za cieľ ďalej prispôbiť existujúce pravidlá novým obchodným modelom, a tým uľahčiť a umožniť prístup na tento trh aj neprofesionálnym vodičom prostredníctvom platforiem zdieľanej ekonomiky. Pre neprofesionálnych vodičov by boli stanovené limity maximálneho ročného obratu, ktorý môžu dosiahnuť poskytovaním prepravných služieb prostredníctvom platforiem zdieľanej ekonomiky.

V Nemecku pre zmenu samotný zákon o cestnej premávke upravuje nielen poskytovanie prepravných služieb na komerčné účely, ale i prepravné služby poskytované neziskovo iba za účelom pokrytia nákladov na prevádzku motorového vozidla. Niektoré nemecké súdy v určitých prípadoch rozhodli, že používanie softvérovej aplikácie cestujúcimi za účelom využitia platformy zdieľanej ekonomiky pre potreby nájdenia vodiča je možné považovať na neoddeliteľnú súčasť celej služby v oblasti prepravy, nielen samotné vyzdvihnutie, prepravu a vyloženie cestujúceho vodičom. Preto by mali byť platformy priamo zodpovedné za prípadné poskytnutie prepravnej služby

nelicencovaným vodičom, pokiaľ bola služba realizovaná na základe ich aplikácie.

V UK musia platformy v sektore mestskej dopravy poskytujúcej služby ako sprostredkovateľa medzi vodičmi a cestujúcimi získať prevádzkovateľskú licenciu, ktorá ich oprávňuje poskytovať služby za podmienky, že budú pracovať výlučne s licencovanými súkromnými vodičmi alebo licencovanými vodičmi taxi služieb. Ak by spoločnosti prevádzkujúce platformy umožnili zapojenie sa vodičov bez licencie, potom by boli sankčne pokutovaní a hrozilo by im odobratie licencie. Podľa Írskeho zákona o preprave je nezákonné, ak vodič získa od spolucestujúcich v rámci zdieľanej jazdy sumu vyššiu ako celkové prevádzkové náklady súvisiace s jazdou.

V roku 2014 Krajský správny súd vo Vroclave, Poľsku, rozhodol o pokutovaní platforiem zdieľanej ekonomiky v prípadoch, kedy umožnia zapojiť sa do poskytovania prepravných služieb prostredníctvom ich platformy aj nelicencovaným vodičom. Samotné poskytovanie prepravných služieb spadá pod zákon o cestnej premávke.

Na rozdiel od väčšiny zmienených krajín, Holandsko plánuje významnú reformu zákona o cestnej premávke za účelom liberalizácie taxi služieb a prenájmu vozidiel so sektorom vodičov.

4.2.2. Podmienky podnikania v oblasti zdieľania ubytovania vo vybraných krajinách

Podobne ako sektor prepravy, i krátkodobý prenájom v sektore ubytovania je na celoeurópskej úrovni rozdielne upravený jednotlivými právnymi normami jednotlivých členských štátov EÚ. Väčšina členských štátov rozlišuje vo svojich zákonoch krátkodobý prenájom ubytovacích priestorov, za ktoré môže prenajímateľ získať ako protihodnotu finančnú odmenu alebo bez získania akejkoľvek odmeny. Jednotlivé krajiny chápu pojem odmena rôznorodo – vo Veľkej Británii je pojem odmena chápaný v širšom význame ako peniaze alebo formu platby v naturáliách za poskytnuté ubytovanie. Niektoré štáty vylúčili z pod regulácie sektoru ubytovania platformy, ktoré poskytujú výlučne služby zamerané na sprostredkovanie ubytovacích kapacít bezodplatne. Platformy poskytujúce ubytovacie služby zadarmo je možné označiť aj ako platformy zamerané na „výmenu“ (zámenu) domácností, ktorá funguje na bezodplatnom využívaní nehnuteľností buď jednou alebo oboma zúčastnenými stranami v tom istom čase alebo postupne. V takýchto prípadoch sa na transakcie zdieľanej ekonomiky vzťahujú pravidlá občianskeho zákonníka, pričom v prípade plateného poskytnutia ubytovacích služieb sú ubytovacie služby upravené príslušnou reguláciou danej krajiny. V prípade poskytovania krátkodobého prenájmu v súčasnosti takmer všetky členské krajiny uplatňujú menej obmedzujúce pravidlá, za ktorých môžu majitelia nehnuteľností prenajímať ubytovacie kapacity v porovnaní s tradičnými poskytovateľmi krátkodobých ubytovacích služieb ako sú hotely, penzióny a pod.

Vo Francúzsku, Taliansku či Veľkej Británii nie sú výmeny domov upravené príslušnými právnymi predpismi (zákonom o cestovom ruchu či o ubytovacích službách). Obyvatelia týchto krajín majú možnosť realizovať takýto typ výmeny nehnuteľnosti so záujemcami prostredníctvom platformy zdieľanej ekonomiky, pričom sa transakcia môže vykonať na základe vzájomnej bilaterálnej dohody oboch zúčastnených strán.

V prípade Belgicka hovorí právny poriadok o poskytnutí ubytovania za poplatok, pričom explicitne neuvádza možnosť zámeny nehnuteľností počas určitej doby.

Aby mohli tradiční poskytovatelia ubytovacích služieb poskytovať svoje služby v jednotlivých krajinách, potrebujú na to vo väčšine prípadov získať licenciu alebo špecifickú autorizáciu. Krajiny zároveň stanovujú prísnejšie pravidlá týkajúce sa ubytovacích služieb v podobe minimálnych veľkostí izieb, hygienických podmienok či doplnkových služieb ako raňajky, izbové služby, práčovňa, či nutnosť mať prenajímanú nehnuteľnosť poistenú.

Krajiny ako Holandsko, Veľká Británia, Portugalsko, Nemecko, Taliansko či Belgicko aktualizovali svoje zákony týkajúce sa krátkodobého prenájmu. Dané krajiny umožňujú krátkodobý prenájom nehnuteľností jednotlivcami ostatným záujemcom prostredníctvom platformy zdieľanej ekonomiky a zároveň pre prenajímateľov stanovujú podmienky, ktoré musia dodržať. Napríklad vo Veľkej Británii sa nevyžadujú povolenia na prevádzkovanie krátkodobého prenájmu akéhokoľvek obytného priestoru, ak celkový počet nocí, počas ktorých prenajímateľ mal ubytovací priestor prenajatý, neprekročí 90 dní počas roka a prenajímateľ platí z príjmu získaného prenájom ubytovacích priestorov miestnu daň. V Írsku sú tiež prenajímateľia oslobodení od nutnosti vybavovania povolení na prevádzkovanie krátkodobého prenájmu, pričom v závislosti od typu nehnuteľnosti je možné, že prenajímateľovi vzniknú určité povinnosti súvisiace s prenájomom.

V niektorých krajinách pri aplikovaní legislatívy upravujúcej prenájom nehnuteľností a poskytovanie ubytovacích služieb zohráva úlohu skutočnosť, či je predmetom prenájmu primárna alebo sekundárna nehnuteľnosť majiteľa. Vo Francúzsku, pokiaľ majiteľ nehnuteľnosti prenajíma primárnu nehnuteľnosť (nehnuteľnosť využívaná samotným majiteľom viac ako 8 mesiacov do roka) nemusí žiadať lokálnu autoritu o žiadne špeciálne povolenie na vykonávanie prenájmu danej nehnuteľnosti. V prípade druhej nehnuteľnosti alebo sekundárnej nehnuteľnosti nazývanej tiež „turistické obydlie“ sa už vyžaduje od majiteľa tejto nehnuteľnosti získať povolenie na poskytovanie ubytovacích služieb od lokálnej authority.

Ostatné členské štáty EÚ, ktoré neboli zmienené, ukladajú pre všetkých záujemcov o poskytovanie prenájmu nehnuteľností povinnosť požiadať o udelenie licencie na poskytovanie ubytovacích služieb. V Maďarsku majú povinnosť prenajímateľia požiadať o licenciu na poskytovanie ubytovacích

služieb, i keď počet nocí v roku, počas ktorých bude využitá ubytovacia kapacita je nižší ako 90 dní, pričom prevádzkovatelia nemajú povinnosť napríklad mať poistenú danú nehnuteľnosť. V Talianskom meste Lazio platí, že keď prenajímateľ získa licenciu na poskytovanie ubytovacích služieb, zaviazá sa k poskytnutiu 24-hodinovej dostupnosti ubytovania, transparentnému zverejňovaniu cien a otváracích hodín. Vo väčšine členských štátov sa v súčasnosti pripravujú návrhy legislatívy regulujúcej krátkodobý prenájom primárnych alebo sekundárnych rezidencií (nehnuteľností) či izieb v rámci nehnuteľnosti obývanej prenajímateľom, zameranej na zadefinovanie povinností ako registráciu prenajímateľa, získanie autorizácie ako poskytovateľa ubytovacích služieb a pod. V Belgicku už nadobudol platnosť zákon, podľa ktorého poskytovatelia ubytovacích služieb vo svojich nehnuteľnostiach majú povinnosť registrovať sa u miestnej authority. Poskytovanie ubytovania v domácnosti je ďalej v Belgicku podmienené dostupnosťou nehnuteľnosti najmenej po dobu štyroch mesiacov počas roka. Prenajímatelia ďalej musia poskytnúť osobné privítanie prenajímateľa, raňajky, posteľnú a kúpeľňovú bielizeň, a najmä vybavenie nehnuteľností musí spĺňať požiadavky minimálnej kvality (fungujúce okná alebo ventilácia, šatník a pod.).

V Španielsku majú právo jednotlivé regióny upravovať oblasť poskytovania ubytovacích priestorov majiteľmi vlastných domov či bytov pre účely turistického ruchu, pričom táto regulácia sa líši naprieč regiónmi. V Katalánsku a niektorých ďalších regiónoch musia záujemcovia o poskytovanie ubytovania vo vlastných domoch či bytoch požiadať lokálnu autoritu v príslušnom meste, v ktorom sa nehnuteľnosť nachádza, aby im udelila oprávnenie poskytovať ubytovacie služby na turistické účely. Kým nezíska prenajímateľ od lokálnej authority registračné číslo, nemôže vykonávať prenájom. Katalánska vláda sankcionovala niektorých prevádzkovateľov ubytovacích platforiem v zdieľanej ekonomike, ktoré nezverejňovali registračné čísla pri poskytovaných nehnuteľnostiach.

V niektorých krajinách boli výrazne obmedzené možnosti krátkodobého prenájmu nehnuteľností. V Berlíne napríklad existuje všeobecný zákaz používania obývacieho priestoru na iné účely ako bývanie majiteľov nehnuteľnosti. Zákaz sa týka prenájmu i rekreačných domov či bytov bez predchádzajúceho povolenia lokálnej authority. Stále však obyvatelia Berlína majú možnosť prenajímať jednu alebo viacero izieb v byte či dome, maximálne však do výšky 50 % obytnej plochy (dvojizbové byty majú možnosť prenajať iba jednu izbu).

Na záver by sme mohli zhrnúť základné požiadavky na prenajímateľov ubytovacích priestorov od lokálnych autorít v tých krajinách, v ktorých tento sektor podlieha udeľovaniu povolení na prevádzkovanie ubytovacích služieb, a to:

- doklad o dodržiavaní hygienických, požiarnych a minimálnych požiadaviek na vybavenie domácnosti,
- požiadavky na veľkosť izieb, vrátane nutnosti vybavenia nehnuteľnosti kúpeľňou a kuchyňou,
- zverejňovanie totožnosti hostí,
- získanie poistenia občianskoprávnej zodpovednosti,
- súhlas od lokálnej autority poskytujúcej licenciu na prevádzkovanie ubytovacích služieb používaním nehnuteľnosti vo vlastníctve prenajímateľa.

V prípade členských krajín, ktoré úplne alebo čiastočne zakázali krátkodobý prenájom, patria medzi najčastejšie dôvody:

- potreba dohľadu nad zabezpečením kvality poskytovaných služieb,
- potreba zabezpečenia dostupnosti nájomného bývania v lokalitách, kde dopyt po ubytovaní presahuje ponuku ubytovacích kapacít,
- zabránenie prenájmu nehnuteľností určených na bývanie sociálne znevýhodnených občanov,
- zachovanie rovnakých podmienok pre všetkých účastníkov trhu (nezvýhodňovanie určitých skupín prenajímateľov na úkor iných),

kontrola oblastí, v ktorých sú poskytované ubytovacie služby formou zdieľanej ekonomiky za účelom regulovania počtu prichádzajúcich turistov (rovnomé využívanie čo najväčšieho počtu lokalít v mestách).

4.2.3. Podmienky podnikania v oblasti poskytovania profesionálnych služieb prostredníctvom platforiem zdieľanej ekonomiky vo vybraných krajinách

Poskytovanie profesionálnych služieb prostredníctvom platforiem zdieľanej ekonomiky nie je upravené v žiadnej národnej legislatíve v rámci členských štátov EÚ, a tým pádom nie je možné považovať samotné poskytovanie profesionálnych služieb za regulované. Poskytovanie profesionálnych služieb prostredníctvom platforiem zdieľanej ekonomiky kladie na poskytovateľov týchto služieb povinnosti a pravidlá rovnako, ako keby tieto služby poskytovali v tradičnej ekonomike. Napríklad, ak niekto poskytuje grafické služby, mal by na túto službu mať živnostenské oprávnenie, pokiaľ ju poskytuje ako freelancer alebo samostatne zárobkovo činná osoba, prípadne by mal vstúpiť do zamestnaneckého vzťahu s prevádzkovateľom platformy, ktorý by tak musel mať živnostenské oprávnenie na takýto typ služby.

Napríklad poskytovanie právneho poradenstva alebo vypracovávanie návrhov zmlúv prostredníctvom platforiem zdieľanej ekonomiky neoprávňuje kohokoľvek poskytovať takéto služby za odmenu, nakoľko zo zákona majú právo vykonávať takéto služby iba právnici (táto skutočnosť platí rovnako

v prípade poskytovania právneho poradenstva v tradičnej i zdieľanej ekonomike). Podobný prípad sa týka architektov v niektorých členských krajinách EÚ, v ktorých sú stanovené podmienky na vykonávanie funkcie architekta v podobe členstva v komore architektov či nutnosti poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone povolenia, ktorá sa vzťahuje na osoby poskytujúce služby architekta v tradičnej i zdieľanej ekonomike.

Väčšina profesionálne poskytovaných služieb je regulovaná platnou legislatívou, ktorá bola navrhnutá dávno pred vznikom zdieľanej ekonomiky. Ako vyplýva z definície zdieľanej ekonomiky, ide o moderný spôsob ponúkania a dopytovania rôznorodých typov služieb a tovarov, ktorý sa rozšíril v poslednom období najmä s rozvojom informačných technológií za účelom zefektívnenia využívania tovarov či efektívnejšieho využívania i samotného poskytovania služieb. V súčasnosti neexistuje žiadna platná regulácia v členských štátoch EÚ, ktorá by požadovala od platforiem zdieľanej ekonomiky zameraných na párovanie poskytovateľov profesionálnych služieb a záujemcov o ich služby špeciálne povolenia, ktoré im umožnia tieto služby prevádzkovať.

Vo väčšine prípadov ide o platformy, ktoré sú prevádzkované akciovými spoločnosťami prípadne spoločnosťami s ručeným obmedzeným, ktoré na svoju činnosť museli splniť zákonom stanovené podmienky upravené obchodným zákonníkom a získať živnostenské oprávnenie, ktoré častokrát pokrýva iba sprostredkovateľské služby. Vo väčšine prípadov platformy zdieľanej ekonomiky v tomto sektore poskytujú iba sprostredkovateľské služby v podobe párovania ponuky a dopytu, veľmi málo, ak vôbec, sa zameriavajú priamo na poskytovanie profesionálnych služieb, na ktoré by potrebovali získať už ďalšie oprávnenia podľa platných pravidiel v jednotlivých členských štátoch EÚ. Do budúcnosti preto môžeme očakávať tlak zo strany členských štátov na vytvorenie regulácie platforiem zdieľanej ekonomiky, ktorá bude zameraná na kontrolu plnenia všetkých zákonných podmienok zo strany poskytovateľov profesionálnych služieb samotnými platformami, na ktorých sú dané služby ponúkané.

4.3. Ochrana zákazníkov a zamestnanecký pomer v modeloch zdieľanej ekonomiky

V EÚ existuje viacero relevantných právnych predpisov, ktoré upravujú vzťahy medzi platformami zdieľanej ekonomiky a ich používateľmi, ako aj vzťahy medzi jednotlivými užívateľmi. V tejto podkapitole podrobnejšie rozoberieme základné právne normy vzťahujúce sa na zákazníkov a ich ochranu a právne normy upravujúce zamestnanecké pomery a ich práva v zdieľanej ekonomike.

4.3.1. Ochrana zákazníkov

Oblasť ochrany zákazníkov je v EÚ upravená súborom spoločných práv a povinností (acquis), ktoré sú záväzné pre všetky členské krajiny EÚ a záväzné je aj ich dodržiavanie. Medzi acquis patria:

- smernica č. 93/13/EHS o nekalých praktikách v spotrebiteľských zmluvách (*Unfair terms in consumer contracts* (UCTD)),
- smernica č. 98/6/EC o ochrane spotrebiteľa pri označovaní cien výrobkov ponúkaných spotrebiteľom (*Consumer protection in the indication of the prices of products offered to consumers* (PID)),
- smernica č. 1999/44/EC o niektorých aspektoch predaja spotrebného tovaru a s ním súvisiacich záruk (*certain aspects of the sale of consumer goods and associated guarantees* (CSD)),
- smernica č. 2001/95/EC o všeobecnej bezpečnosti výrobkov (*general product safety* (GPSD)),
- smernica č. 2005/29/EC o nekalých obchodných praktikách podnikateľov voči spotrebiteľom na vnútornom trhu (*unfair business-to-consumer commercial practices in the internal market* (UCPD)),
- smernica 2006/114/EC o klamlivej a porovnávacej reklame (*misleading and comparative advertising* (MCAD)),
- smernica 2011/83/EU o právach spotrebiteľov (*consumer rights directive* (CRD)),
- smernica 2013/11/EU o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov (*alternative dispute resolution for consumer disputes* (ADR)),
- nariadenie EÚ č. 524/2013 o online riešení spotrebiteľských sporov (*regulation on online dispute resolutions for consumer disputes* (RODR)).

V praxi je väčšina z vyššie zmienených smerníc a nariadení aplikovaná na transakcie v rámci B2C sektoru s výnimkou smernice o klamlivej a porovnávacej reklame, ktorá je aplikovaná v B2B sektore. P2P transakcie prostredníctvom online platforiem sú chápané ako určitá forma B2C transakcií. Účastníkom transakcie môže byť podľa jednotlivých smerníc:

- obchodník v zmysle PID, UCPD, MCAD, CRD, ADRD a RODR,
- predávajúci v zmysle UCTD a CSD,
- dodávateľ v zmysle UCTD.

V prípade používateľov online platforiem na dopytovej strane trhu je možné hovoriť o zákazníkoch v zmysle spotrebiteľov ponúkaných tovarov a služieb, na ktorých sa vzťahujú všetky vyššie zmienené právne normy a predpisy. Zmienené

právne predpisy je možné aplikovať na platformy zdieľanej ekonomiky i poskytovateľov (prevádzkovateľov) služieb. Okrem právnych noriem z úrovne EÚ môže byť od platforiem či poskytovateľov vyžadované dodržiavanie právnych predpisov jednotlivých vlád členských štátov EÚ, ktoré mnohokrát presnejšie špecifikujú práva a povinnosti účastníkov a rozširujú tak všeobecné právne predpisy EÚ. Členské štáty EÚ majú povinnosť transponovať jednotlivé právne predpisy do svojich právnych predpisov, a zároveň majú dopĺňať transponované právne predpisy o špecifické potreby danej krajiny.

Oblasť cezhraničných transakcií a on-line transakcií nie je regulovaná ani jednou zo zmiených smerníc, pretože tie boli vytvorené dávno pred rozvojom oblasti podnikania na internete. Dajú sa aplikovať aj na oblasť e-commerce, pretože sú navrhnuté tak, aby pokrývali aj technologickú oblasť a sú teda aplikovateľné na cezhraničné a online transakcie.

Samotné spotrebiteľské práva upravené uvedenými smernicami sú prepojené so širšími právnymi predpismi ako napríklad Smernica č. 2006/123/EC o službách na vnútnom trhu. Smernica je aplikovateľná vo všeobecnosti na služby ako celok a obsahuje dodatočné požiadavky upravujúce náležitosti spotrebiteľských zmlúv. Uplatňovanie smernice č. 2000/31/EC o určitých právnych aspektoch služieb informačnej spoločnosti na vnútornom trhu, najmä o elektronickom obchode (ECD) vhodne dopĺňa súbor právnych noriem v oblasti ochrany spotrebiteľa a môže byť aplikovaná na služby informačnej spoločnosti poskytované online platformami v oblasti zdieľanej ekonomiky. Podľa ECD smernice je poskytovateľ informačnej služby, v našom prípade prevádzkovateľ platformy, povinný ľahko, priamo a trvalo sprístupniť pre príjemcov služby a kompetentné orgány základné informácie týkajúce sa názvu poskytovateľa informačnej služby, jeho adresu, emailovú adresu, a pod., ako aj dodatočné informácie týkajúce sa dosiahnutia a uzatvorenia elektronickej dohody podľa tejto smernice. Ďalej smernica ECD upravuje povinnosť transparentného a vierohodného poskytovania informácií o ponúkaných produktoch a službách. Ďalej Smernica ECD ustanovuje v prípade komerčnej komunikácie a) jasnú identifikovateľnosť poskytovateľa tovarov alebo služieb (fyzickej alebo právnickej osoby) tovarov a služieb prostredníctvom platforiem zdieľanej ekonomiky, c) v prípade propagačných ponúk (zľavy, prémie, darčeky), ktoré prevádzkovateľ platformy poskytuje musia mať jasne zverejnené podmienky, za ktorých má zákazník možnosť využiť propagačnú ponuku, d) propagačné súťaže alebo hry musia spĺňať rovnaké podmienky ako propagačné ponuky, navyše musia byť ľahko dostupné a ich princíp a pravidlá musia byť jednoznačne prezentovateľné (ich interpretácia musí byť jednoznačná, nie zmätočná).

V súvislosti so spracovaním osobných údajov všetkých zúčastnených strán na platformách zdieľanej ekonomiky je relevantné dodržiavať nariadenia smernice 95/46/ES o ochrane fyzických osôb pri spracovaní ich osobných údajov a pravidlách používania týchto údajov (DPD) a smernice 2002/58/EC o spracovaní osobných údajov a ochrane súkromia v sektore elektronickej

komunikácie (EPD). DPD smernica sa zaoberá spravodlivým a zákonným spracovaním osobných údajov užívateľov platformami, ktorých služby využívajú a ktoré zbierajú údaje o jednotlivých užívateľoch, pričom smernica EPD na druhej strane vyžaduje súhlas užívateľov s využívaním „cookies“ danej platformy, ktorá tak získava dôležité informácie o správaní užívateľa. Zároveň usmernenie Európskej komisie o implementácii smernice UCPD poukazuje a zdôrazňuje vzájomnú súvislosť medzi ňou a zmienenými smernicami. Podľa tohto usmernenia porušenie ochrany osobných údajov nemusí nevyhnutne predstavovať porušenie samotnej smernice UCPD, ale je dôležité preskúmať všetky faktory, ktoré viedli k porušeniu ochrany osobných údajov v príslušnom type biznisu.

4.3.2. Zamestnanecký pomer

Pracovné právo vo všeobecnosti definuje práva a povinnosti zamestnancov i zamestnávateľov. Pracovné právo na úrovni EÚ, ako uvádza Európska komisia (2016, 2017, 2018) sa vzťahuje na dve hlavné oblasti:

- pracovné podmienky ako pracovný čas, práca na čiastočný úväzok alebo práca na dobu určitú, vysielanie pracovníkov na prácu do zahraničia, a pod.,
- informovanie a konzultovanie so zamestnancami o hromadnom prepúšťaní, zlučovaní alebo predaji spoločnosti, a pod.

Podľa Codagnoneho, Abadieho a Biagiho (2016) pracovné právo na úrovni EÚ iba dopĺňa pracovné práva jednotlivých členských štátov EÚ stanovením minimálnych právnych noriem (minimálnych požiadaviek) v tejto oblasti, ktoré sa podľa článku 153 Lisabonskej zmluvy zameriavajú na oblasť pracovných a zamestnaneckých podmienok a informovanie a poradenstvo pre pracovníkov. Jednotlivé členské krajiny EÚ majú možnosť slobodne vo svojich lokálnych právnych normách zakotviť vyššiu úroveň ochrany zamestnancov.

Zamestnanecký pomer vrátane pojmu zamestnanec nie je jednoznačne definovaný z pohľadu EU pracovného práva. Je na národnej legislatíve jednotlivých členských štátov, aby si zadefinovali, kto je považovaný podľa ich práva za zamestnanca a kto nie. Európsky súdny dvor zadefinoval iba koncept zamestnanca pre potreby Európskeho práva, ktoré vychádza z práva na voľný pohyb pracovníkov. Podľa tohto stanoviska základným znakom pracovného vzťahu je, že poskytovanie určitej služby za a pod vedením inej osoby sa vykonáva počas určitého času, za ktorý prináleží pracovníkovi odmena. Je preto na posúdení jednotlivých štátov, za akých podmienok a či vôbec budú považovať poskytovanie určitej služby jednotlivcom prostredníctvom platformy zdieľanej ekonomiky ako pracovno-právny vzťah zamestnanca – zamestnávateľa, ktorý by vyžadoval vykonávanie služby na základe zamestnaneckej zmluvy alebo formou samostatne zárobkovo-činnnej osoby, ktorá využíva platformu zdieľanej ekonomiky iba ako nástroj na nájdenie si práce.

V prípade osobnej dopravy typu Uber alebo BlaBlaCar bolo doposiaľ náročné identifikovať rozdiel medzi zamestnancami a samostatne zárobkovo činnými osobami. Niektoré krajiny vodičom umožnili výber medzi statusom zamestnanca či samostatne zárobkovo činnnej osoby, ktorý závisel od toho, či podpísal zmluvu s dopravcom, počte odpracovaných hodín, a pod.

V prípade Francúzska, regulácia v oblasti osobnej prepravy umožňuje poskytovateľom takejto služby spolupracovať s vodičmi buď vo forme zamestnanca, alebo samostatne zárobkovo činnnej osoby, pričom taxikári v taxi službách môžu mať status remeselníka, zamestnanca či samostatne zárobkovo činnnej osoby. V praxi taxikári najviac využívajú práve tretiu možnosť, pretože k výkonu svojej práce využívajú buď vlastné alebo prenajaté motorové vozidlo. V Poľsku je situácia veľmi podobná, keď väčšina taxikárov sú zamestnanci taxislužby alebo podnikajú ako samostatne zárobkovo činné osoby. V iných krajinách sú pre zmenu vodiči považovaní za „nezávislého“ poskytovateľa, a preto pôsobi ako samostatne zárobkovo činná osoba.

V Nemecku a UK pôsobia vodiči taxi služieb ako samostatne zárobkovo činné osoby, čo znamená, že sa na nich nevzťahujú žiadne záväzné právne predpisy alebo pravidlá týkajúce sa pracovného času, nároku na dovolenku, náhrady v prípade práceneschopnosti, ochrany v prípade materskej dovolenky, či voči neoprávnenému prepúšťaniu.

V Taliansku môžu taxikárske služby poskytovať vodiči ako individuálni podnikatelia (zapísaní do oficiálneho registra taxi služieb), ako členovia združenia pracovníkov taxi služieb, alebo ako členovia konzorcia viacerých taxi služieb v určitom regióne. Od roku 2015 môžu súkromní vodiči poskytovať svoje služby prostredníctvom platforiem umožňujúcich zdieľanie jazd (Uber, BlaBlaCar) ako príležitostní pracovníci so stanoveným maximálnym ročným limitom príjmu a maximálnym možným počtom 15 odpracovaných hodín cez týždeň (profesionálni vodiči taxi služieb majú limit maximálne 12 hodín za deň).

Vyššie popísané praktické skúsenosti s nastavením pracovných vzťahov vo vybraných krajinách sa dotýkali iba sektora zdieľanej ekonomiky v doprave. Rovnako je možné pristupovať k stanovovaniu pracovných vzťahov účastníkov iných sektorov zdieľanej ekonomiky so zreteľom na povahu a charakter poskytovaných služieb (či sa jedná o voľné, remeselné alebo viazané živnosti), prípadne, či sú na poskytovanie určitého typu služby nevyhnutné špeciálne povolenia zo strany lokálnych vlád.

Veľkou výzvou pre celú EÚ je v súvislosti so sektorom zdieľanej ekonomiky aj nárast podielu nedeklarovanej práce, ktorá súvisí s vykonávaním prác mimo oficiálne zákonné podmienky (práca na čierne a s ňou spojené daňové úniky a úniky na sociálnom a zdravotnom poistení). V tejto oblasti pripravila Európska komisia (2017) dvojročný pracovný program s názvom European Platform Undeclared Work, ktorého hlavným cieľom je zamedziť rozširovaniu „čiernej“ práce na území členských štátov EÚ.

5. Zhodnotenie inštitucionálneho a legislatívneho rámca podpory a rozvoja zdieľanej ekonomiky na Slovensku

Oblasť zdieľanej ekonomiky je pomerne mladou oblasťou, ktorá nie je v súčasnosti v mnohých krajinách dostatočne regulovaná (Dostmohammad a Long, 2015). V tejto časti práce podrobnejšie rozanalyzujeme inštitucionálny a legislatívny rámec podpory a rozvoja zdieľanej ekonomiky na Slovensku so zreteľom na malé a stredné podnikanie, ktoré by mohlo zo zapojenia do zdieľanej ekonomiky profitovať.

5.1. Inštitucionálny rámec a podpora zdieľanej ekonomiky

Hovoriť o jednotnom a ucelenom inštitucionálnom rámci v oblasti zdieľanej ekonomiky na Slovensku nie je možné. Dôvodom je krátka história existencie tohto sektora, aj keď politici na Slovenskej i EÚ úrovni vidia v tomto segmente veľkú príležitosť do budúcnosti (Goniadis, 2017 a Finance.sk, 2017).

Oblasť zdieľanej ekonomiky sa vyznačuje snahou poskytovať tradičné služby či napomáhať výmene tovarov, nehnuteľností či služieb inovatívnymi formami, ktoré sú často spojené s technológiami, ktoré vo svojej činnosti využívajú. Medzi spoločnosťami prevádzkujúcimi platformy zdieľanej ekonomiky je možné nájsť aj také spoločnosti, ktoré je možné označiť za startupy (novovo vznikajúci projekt či začínajúcu firmu často ešte vo fáze tvorby podnikateľského, prípadne s už existujúcim produktom, ktorý chce ponúkať na trhu). Prevádzkovatelia platforiem zdieľanej ekonomiky sú zväčša spoločnosti pôsobiace v oblasti malých a stredných podnikov (podľa počtu zamestnancov) (Choi a kol. 2014). Vzhľadom na skutočnosť, že spoločnosti prevádzkujúce platformy zdieľanej ekonomiky či samotní zákazníci spadajú pod sektor malého a stredného podnikania a niektoré spoločnosti spĺňajú kritériá na označenie startup, je možné stotožniť inštitucionálny rámec zdieľanej ekonomiky s inštitucionálnym rámcom podpory malého a stredného podnikania (MSP) na Slovensku, aj startupov, vrátane finančného rámca podpory MSP. Slovak Business Agency (2017) vydala rozsiahlu štúdiu, v ktorej podrobne zmapovala inštitucionálny rámec podpory MSP na Slovensku.

V tejto časti sa zameriame na inštitúcie z decíznej i súkromnej sféry, ktoré priamo, ale i nepriamo môžu ovplyvniť rozvoj zdieľanej ekonomiky na Slovensku. Medzi inštitúcie z decíznej sféry patria:

- **Ministerstvo hospodárstva SR** [<http://www.economy.gov.sk>] – hlavný orgán zodpovedný za stratégiu tvorby podnikateľského prostredia a podporu MSP, zohráva kľúčovú rolu pri vytváraní podmienok pre rozvoj oblasti zdieľanej ekonomiky na Slovensku,
- **Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR** [www.minedu.sk] – orgán zodpovedný za rozvoj výskumu a vývoja na Slovensku, je riadiacim orgánom operačného programu Výskum a inovácie,

prostredníctvom ktorého môžu byť podporené projekty zdieľanej ekonomiky prinášajúce inovácie do sektorov poskytovaných v tradičnej ekonomike,

- **Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR** [www.employment.gov.sk] – ústredný orgán štátnej správy pre stratégiu zamestnanosti, koordináciu jej tvorby a realizácie a politiku trhu práce, riadi výkon štátnej správy uskutočňovanej Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny v oblasti sociálnych vecí a služieb zamestnanosti na druhom stupni a úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny na prvom stupni, svojou pôsobnosť môže zjednodušiť proces zamestnávania ľudí či podporiť zapájanie dlhodobo nezamestnaných do platforiem zdieľanej ekonomiky,
- **Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR** [www.mpsr.sk] – ústredný orgán štátnej správy, ktorý riadi a usmerňuje poskytovanie podpôr v poľnohospodárstve, potravinárstve, lesnom hospodárstve a rybnom hospodárstve z prostriedkov štátneho rozpočtu, dôležitú úlohu by zohrával v prípade podpory projektov zdieľanej ekonomiky v oblasti chovu zvierat, pestovania rastlín či pri platformách zdieľanej ekonomiky, ktorých snahou by bolo zvýšiť využiteľnosť úrodných pôd na Slovensku či pritiahnúť viac ľudí k poľnohospodárstvu,
- **Ministerstvo financií SR** [www.finance.gov.sk] – ústredný orgán štátnej správy pre oblasť financií, daní a poplatkov, colníctva, finančnej kontroly a vnútorného auditu, v zásade aj pre oblasť cien a cenovej kontroly, tvorcom a prostredníctvom daňových úradov aj vykonávateľom daňových predpisov; v súvislosti s rozvojom zdieľanej ekonomiky má právomoc poskytovania určitých daňových úľav a oslobodení ako formu stimulácie pre vykonávanie a poskytovanie služieb v sektore zdieľanej ekonomiky či aplikovaní ďalších finančno-ekonomických nástrojov pre podporu tohto sektora,
- **Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu** [www.vicepremier.gov.sk] – je ústredným orgánom štátnej správy pre riadenie, koordináciu a dohľad nad využívaním finančných prostriedkov z fondov Európskej únie, oblasť informatizácie spoločnosti a investícií, pričom pre oblasť zdieľanej ekonomiky je kľúčovým samotný rozvoj informatizácie spoločnosti,
- **Slovenská inovačná a energetická agentúra (SIEA)** [www.siea.sk] – ide o príspevkovú organizáciu zriadenú MH SR, pričom je zameraná na oblasť rozvoja inovácií a energetiky; v súvislosti s potenciálom rastu zdieľanej ekonomiky aj v sektore energií,
- **Slovak Business Agency (SBA)** [www.sbagency.sk] – v minulosti známa ako Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania,

ktorá predstavuje kľúčovú a najstaršiu, špecializovanú inštitúciu z hľadiska podpory MSP, ktorej cieľom je zvýšiť mieru prežitia podnikov na trhu a zamestnanosť v súkromnom sektore, vplývať na inovačnú výkonnosť slovenských podnikov, stimulovať podnikateľského ducha, zabrániť marginalizácii podnikov a zvýšiť konkurencieschopnosť slovenského podnikateľského prostredia a slovenských podnikov,

- **Združenie miest a obcí Slovenska (ZMOS)** [www.zmos.sk]
 - ide o združenie miest a obcí Slovenska, ktoré vzniklo na obhajobu spoločných záujmov všetkých združených sídiel, pričom jeho úlohou nie je vstupovať do riešenia individuálnych problémov jednotlivých členských miest a obcí,
 - všetky aktivity od roku 1990 smerujú k reforme verejnej správy, k financovaniu obcí a miest, k prijatiu nových alebo zachovaniu existujúcich kľúčových zákonov o územnej samospráve v podstatne nezmenenej podobe a k zachovaniu súčasného volebného systému, spomedzi ostatných dôležitých otázok (nemusia mať systémový charakter), sa ZMOS venuje prioritne tým, ktoré majú negatívny dopad na veľkú väčšinu členských obcí a miest,
 - ZMOS má dobrovoľný charakter, jeho činnosť je hradená ťažiskovo z príspevkov členských obcí a miest. Profit z činnosti ZMOS však majú aj nečlenské mestá a obce – prostredníctvom zmeny legislatívy, po vyjednávaní s MF SR o štátnom rozpočte na konkrétny rok, z presadzovania dôležitosti územnej samosprávy v živote spoločnosti a pod,
 - oblasť rozvoja zdieľanej ekonomiky sa výsostne dotýka práve jednotlivých miest a obcí, pretože poskytovanie ubytovacích služieb predstavuje možný potenciálny príjem pre rozpočet obcí, či v prípade zapojenia sa občanov z menej rozvinutých regiónov do oblasti zdieľanej ekonomiky môže zabezpečiť pre tieto obce spomalenie znižovania počtu obyvateľov a potenciálny rozvoj ekonomiky v danom regióne.

Medzi inštitúcie súkromnej sféry patria:

- firmy so záujmom o investovanie do začínajúcich firiem označované ako tzv. podnikateľskí anjeli, ktorí dokážu pomôcť subjektom zdieľanej ekonomiky pri rozbehu podnikania finančným kapitálom (pri rozbehu podnikania môžu subjekty zdieľanej ekonomiky využiť aj ponuku otvorených grantových schém z úrovne Európskej únie cez operačné programy ponúkané vyššie zmienenými orgánmi decíznej sféry) prípadne mentoringom:

- Klub podnikateľských anjelov Slovenska
[www.zmps.sk/projekty/business-angels],
- Neulogy [www.neulogy.com],
- významnú rolu pri rozbehu podnikania i v oblasti zdieľanej ekonomiky môžu zohrávať banky, ktoré či už formou podnikateľských úverov alebo priamo financovania kapitálu dokážu pomôcť pri rozbehu podnikania v tejto oblasti:
 - Tatra banka,
 - Slovenská sporiteľňa,
 - VÚB banka,
 - UniCredit bank,
 - ČSOB banka,
 - Poštová banka,
 - a iné,
- v oblasti nefinančnej podpory sa na Slovensku nájdu rôzne subjekty a organizácie, ktoré dokážu podporiť podnikateľské subjekty:
 - mentoringom, budovaním podnikateľskej mentality a strategického myslenia
 - SAPIE [<http://www.sapie.sk>],
 - vzdelávaním a poskytovaním cenných informácií pre školy a učiteľov, ktorí formujú najmä na stredných a vysokých školách budúce generácie ľudí, ktorí sa môžu zapojiť do sektoru zdieľanej ekonomiky
 - Junior Achievement Slovensko [www.jaslovensko.sk],
 - podpora networkingu a zdieľania skúseností
 - Združenie mladých podnikateľov Slovenska [www.zmps.sk],

Fórum kreatívneho priemyslu [<http://www.ciforum.sk>].

5.2. Legislatívny rámec zdieľanej ekonomiky

Na Slovensku v súčasnosti neexistuje jeden legislatívny rámec (zákon), ktorý by upravoval oblasť zdieľanej ekonomiky ako celku. Samotnú oblasť zdieľanej ekonomiky môžeme rozdeliť na dve časti – na platformy zdieľanej ekonomiky, za ktorými stoja podnikateľské subjekty s rôznou právnou formou a používateľov platforiem na dopytovej a ponukovej strane trhu.

Oblasť podnikania na Slovensku upravujú primárne nasledovné právne predpisy:

- Obchodný zákonník č. 513/191 Zb.,
- Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb.,
- Zákon č. 455/1991 Z. z. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov,

S oblasťou podnikania súvisia aj nasledovné právne predpisy:

- Zákon č. 111/1990 Z. z. o štátnom podniku v znení neskorších predpisov,
- Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov,
- Zákonník práce č. 311/2001 Z. z.,
- Zákon č. 290/2016 Z. z. o podpore malého a stredného podnikania v znení neskorších predpisov,
- Zákon č. 22/2004 Z. z. o elektronickom obchode v znení neskorších predpisov,
- Zákon č. 147/2001 Z. z. o reklame v znení neskorších predpisov,
- Zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní a poplatkov v znení neskorších predpisov,
- Zákon č. 222/2004 Z. z. o daní z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov,
- Zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci v znení neskorších predpisov,
- Zákon č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách v znení neskorších predpisov,
- Zákon č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže v znení neskorších predpisov,
- Zákon č. 351/2011 Z. z. o elektronických komunikáciách v znení neskorších predpisov,
- Trestný poriadok č. 301/2001 Z. z.,
- Zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení v znení neskorších predpisov,

- Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov,
- Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov,
- Zákon č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri v znení neskorších predpisov,
- Zákon č. 562/2004 Z. z. o európskej spoločnosti v znení neskorších predpisov,
- Zákon č. 289/2008 Z. z. o používaní elektronickej registračnej pokladnice v znení neskorších predpisov,
- Zákon č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci,
- Zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v znení neskorších predpisov.

V zmysle Obchodného zákonníka sa podnikaním rozumie sústavná činnosť vykonávaná samostatne podnikateľom vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosahovania zisku. Podnikateľom, môže byť osoba, ktorá:

- je zapísaná v obchodnom registri,
- podniká na základe živnostenského oprávnenia,
- podniká na základe iného než živnostenského oprávnenia podľa osobitného predpisu,
- vykonáva poľnohospodársku výrobu a je zapísaná do evidencie podľa osobitného predpisu.

Prevádzkovateľ platformy zdieľanej ekonomiky môže byť podnikateľ, ktorý je buď živnostníkom, alebo má právnu formu spoločnosti s ručeným obmedzením, akciovej spoločnosti, komanditnej spoločnosti, verejnej obchodnej spoločnosti prípadne jednoduchej spoločnosti na akcie. Samotné prevádzkovanie platformou zdieľanej ekonomiky nevyžaduje žiadne ďalšie špeciálne zákonné požiadavky na prevádzkovateľov s výnimkou nutnosti dodržiavania zákona č. 122/2013 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Tento zákon upravuje podmienky, za ktorých môžu subjekty nielen v oblasti zdieľanej ekonomiky spracovávať osobné údaje účastníkov využívajúcich ich platformu.

Dôležitými zákonmi z pohľadu fungovania spoločnosti v sektore zdieľanej ekonomiky je zákon o reklame, hospodárskej súťaži či o elektronických komunikáciách, ktoré sa priamo dotýkajú spoločnosti v tomto sektore. V súvislosti s personálnou politikou podnikateľov v tomto sektore vo vzťahu k zamestnancom, ktorí zabezpečujú samotný chod a rozvoj podnikania svojou prácou, je kľúčovým Zákonník práce a ďalšie zákony o zdravotnom a sociálnom

poistení či zákon o dani z příjmov. Spoločnosti sú povinné dodržiavať zásady účtovníctva podľa zákona o účtovníctve či ostatných právnych noriem.

Dôležitejšou oblasťou z pohľadu legislatívy sú práve zákazníci, ktorí využívajú služby poskytované (ponúkané) prostredníctvom platformy zdieľanej ekonomiky inými zákazníkmi, ktorí prostredníctvom platformy ponúkajú svoje služby alebo tovary. V prípade zákazníkov na dopytovej strane trhu je otázne do akej miery je možné aj v sektore zdieľanej ekonomiky uplatňovať nariadenia zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov. Zodpovednou osobou vo vzťahu k príjemcovi služby alebo nájomcovi tovaru by mala byť osoba, ktorá danú službu poskytuje alebo tovar prenájíma. Tento zákon sa vzťahuje na služby, ktoré sú poskytované právnickými osobami alebo podnikateľmi na území Slovenskej republiky pre iné právnické alebo fyzické osoby. Ak je služba alebo tovar poskytovaný fyzickou osobou nepodnikateľom inej fyzickej osobe, tak pri tejto transakcii dochádza k vzniku vzťahu upraveného Občianskym zákonníkom. Niektoré platformy zdieľanej ekonomiky preberajú na seba riziká spojené s poskytnutím nekvalitných služieb zo strany poskytovateľov a prístupujú ku kompenzácií pre prijímateľov služieb.

V prípade poskytovania služieb alebo tovarov fyzickou osobou je dôležité, že fyzická osoba má právo poskytnúť takúto službu, ktorá však musí mať jednorazový charakter. V prípade poskytovania služieb alebo tovaru na pravidelnej báze by porušovala ustanovenia Obchodného zákonníka, pretože by sa jednalo o pravidelne sa opakujúcu činnosť za účelom dosiahnutia zisku. Ak fyzická osoba nepodnikateľ prenájíma nehnuteľnosť na základe uzavretej nájomnej zmluvy, je povinná taký príjem priznať v daňovom priznaní a musí byť registrovaná na príslušnom daňovom úrade a mať pridelené daňové identifikačné číslo (DIČ). Príjem z prenájmu nehnuteľností je oslobodený od dane z príjmov do výšky 500 eur za príslušné zdaňovacie obdobie, preto sa do základu dane zahrnie iba príjem presahujúci sumu 500 eur. Pri príjmoch z prenájmu nehnuteľností si daňovník môže za zdaňovacie obdobie uplatniť len preukázateľné výdavky na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie príjmov z prenájmu na základe vedeného účtovníctva (jednoduchého alebo podvojného) alebo na základe evidencie (§ 6 ods. 11 zákona o dani z príjmov). Tieto výdavky si však daňovník nemôže uplatniť v plnej výške, ale musí ich zistiť rovnakým pomerom, ako je pomer príjmov z prenájmu zahrňovaných do základu dane v daňovom priznaní k celkovým príjmom z prenájmu. Pokiaľ podnikateľské subjekty v sektore zdieľanej ekonomiky poskytujú svoje tovary a služby, vzťahujú sa na nich ustanovenia obchodného zákonníka a postup je rovnaký ako v prípade prevádzkovateľov platforiem. Prostredníctvom tejto možnosti môžu prenajímatelia ubytovacích kapacít prostredníctvom platforiem zdieľanej ekonomiky legálne poskytovať tieto služby.

Potenciál zdieľanej ekonomiky do budúcnosti stojí práve na možnosti zapojenia veľkého počtu obyvateľov, ktorí buď na pravidelnej, alebo nepravidelnej

(jednorazovej) báze budú participovať v procese poskytovania služieb alebo výmeny tovarov v regiónoch, v ktorých žijú. Súčasne platná legislatíva nie je pružná najmä v prípade príležitostného poskytovania služieb či prenájmu tovarov, čo vytvára stále veľké bariéry najmä v zamestnávaní jednotlivcov na vykonávanie príležitostných prác. V snahe o podporu rastu subjektov malého a stredného podnikania v segmente zdieľanej ekonomiky je potrebné spružniť možnosti zamestnávania alebo rozšíriť možnosti jednorazovo poskytnutých služieb zo strany jednotlivcov na Slovensku za finančnú odmenu. Rozvoju sektora zdieľanej ekonomiky by z pohľadu regulácie prospelo zavedenie limitov obmedzujúcich rozsah zapojenia fyzických osôb nepodnikateľov do jednotlivých sektorov, v ktorých spoločnosti zdieľanej ekonomiky pôsobia (rovnako ako k tomu pristúpili niektoré krajiny v zahraničí napríklad zadefinovaním možnosti poskytovania služieb v oblasti prepravy do výšky prevádzkových nákladov vynaložených na poskytovanie danej služby).

6. Podnikateľské modely zdieľanej ekonomiky a ich vzťah k tradičnej ekonomike

Podnikateľské aktivity v oblasti zdieľanej ekonomiky je možné rozdeliť do troch základných typov podnikateľských modelov, ktoré využívajú podnikateľské subjekty zdieľanej ekonomiky, a to trhový podnikateľský model, obchodný podnikateľský model a podnikateľský model poskytovania služieb na požiadanie (vrátane profesionálne poskytovaných služieb). Podrobnejšie rozoberieme aj sektorové členenie platforiem zdieľanej ekonomiky na sektory ubytovania, dopravy (prepravy) a poskytovania online profesionálnych služieb. Na záver podkapitoly zhrnieme vzťah modelov zdieľanej ekonomiky k modelom tradičnej ekonomiky a odprezentujeme návrhy zapojenia špecifických skupín obyvateľstva do zdieľanej ekonomiky.

6.1. Základné typy podnikateľských modelov v oblasti zdieľanej ekonomiky

Obsahom tejto kapitoly bude predstavenie základných typov podnikateľských modelov v zdieľanej ekonomike, ktoré boli doposiaľ identifikované vo svete.

6.1.1. Trhový podnikateľský model

Trhový podnikateľský model je založený na párovaní ponuky a dopytu prostredníctvom online platforiem, ktoré plnia úlohu trhu. Spoločnosti v zdieľanej ekonomike sú považované za poskytovateľov (prevádzkovateľov) platforiem. Účastníci na dopytovej a ponukovej strane trhu sú označovaní za zákazníkov (klientov, používateľov) platforiem. Zákazníci na ponukovej strane trhu ponúkajú tovary či zariadenia, ktoré vlastnia a nevyužívajú ich pre svoje potreby alebo ponúkajú svoje zručnosti v podobe služieb, ktoré by v rámci svojho voľného času boli ochotní a schopní poskytnúť dopytovej strane trhu. Na dopytovej strane trhu vystupujú zákazníci, ktorí sú schopní využiť ponúkané tovary alebo služby, pretože ich nepotrebujú vykonávať alebo používať pravidelne. Kľúčovým prvkom modelu je samotná platforma, ktorá umožňuje párovanie dopytu s ponukou poloautomaticky alebo úplne automatizovane.

Obchodný plán spoločností je založený na spoplatnení ponukovej alebo dopytovej stránky trhu, prípadne oboch strán vstupujúcich do obchodného styku prostredníctvom transakčných poplatkov (napríklad formou percentuálnej marže zo sprostredkovaného obchodu).

Trhový model môžeme členiť podľa stupňa zainteresovanosti spoločnosti do procesu výmeny nasledovne:

- *Čistý podnikateľský model:*
 - spoločnosť zabezpečuje iba fungujúcu platformu, ktorú môžu jednotlivé subjekty využiť na ponúknutie alebo dopytovanie tovaru alebo služby, pričom samotný proces párovania dopytu a ponuky je už na samotných účastníkoch,
 - v niektorých prípadoch môže spoločnosť poskytovať určité drobné služby, ktoré nesúvisia s procesom párovania dopytu a ponuky, ale predstavujú dodatočný zdroj príjmu spoločnosti,
 - napríklad spoločnosť zabezpečuje inzerovanie dopytov po pracovnej sile a zároveň agreguje informácie o ponuke pracovnej sile a vďaka svojmu algoritmu dokáže napomôcť dopytovej strane i ponukovej s návrhom potencionálne vhodných kandidátov, pričom je na samotných zákazníkoch ako sa rozhodnú navrhnutú ponuku akceptovať.
- *Podnikateľský model služieb:*
 - spoločnosť poskytuje dodatočné služby, jednej alebo obom zúčastneným stranám výmeny, bez ktorých by nemohla výmena tovarov a služieb, resp. párovanie dopytu a ponuky nastať,
 - úspech v tomto type modelu sa odvíja od zvládnutia kľúčových aktivít a najmä od zamestnancov, ktorí svojou činnosťou ovplyvňujú reálne prebehnutie obchodu,
 - typickým príkladom je spoločnosť, ktorá umožňuje zákazníkovi prenajímať ich osobného automobily na ponukovej strane a na strane dopytu zákazníkovi rezervovať si a využiť takéto vozidlo pre svoje potreby. Spoločnosť okrem sprostredkovania obchodu poskytuje aj doplnkové služby, ktoré sú veľmi dôležité pre tento typ obchodu, ako príprava dokumentov oprávňujúcich zapožičanie automobilu, vyčistenie, vyzdvihnutie auta u prenajímateľa a doručenie nájomcovi.
- *Komunitný podnikateľský model:*
 - model, v ktorom sa subjekty okrem primárnej činnosti v podobe zabezpečenia fungujúcej platformy zameriavajú aj na dodatočné služby pre zákazníkov a kladú dôraz na veľmi vysokú úroveň služieb komunite zákazníkov,
 - nie všetky spoločnosti v oblasti zdieľanej ekonomiky kladú dôraz na komunitu zákazníkov, práve preto sa spoločnosti využívajúce

tento model stretávajú s výrazným nárastom spokojnosti zákazníkov,

- o takýmto typom modelu môže byť platforma, prostredníctvom ktorej majú zákazníci možnosť nájsť voľné ubytovacie kapacity (napríklad izbu) poskytované určitou osobou a daná osoba prostredníctvom tejto platformy sa snaží efektívne využiť svoje voľné ubytovacie kapacity. Pri tomto type modelu je veľmi dôležitá komunikácia oboch zúčastnených strán (prenajímateľa aj nájomcu), oboznamuje ho s možnosťami miest, ktoré by mohol navštíviť v jeho okolí, či prenajímateľa si navzájom odovzdávajú skúsenosti s prenájomom za účelom skvalitnenia služieb.

druhým príkladom môže byť spoločnosť, ktorá umožňuje naplniť nevyužívané kapacity v dopravných prostriedkoch, pričom okrem primárnej činnosti inzerovania voľného miesta v automobile a dopytovania jazdy zákazníkom môže zabezpečiť aj školenia pre vodičov, ktorý ponúkajú svoje služby a kladie veľmi veľký dôraz na zapojenie zákazníkov do fungovania celej komunity.

6.1.2. Obchodný podnikateľský model

Obchodný model, rovnako ako trhový podnikateľský model, je založený na prístupe zákazníkov k určitým ponúkaným druhom tovarov a služieb prostredníctvom online platforiem. Hlavnou odlišnosťou od predchádzajúceho modelu je, že spoločnosti ponúkajú prístup k nimi vytvoreným, prenášaným alebo vlastneným tovarom a službám alebo tovarom a službám tretích strán. Ide o model zdieľanej ekonomiky, kde vystupuje prevažne jedna strana (dopytová) a ponuková strana je tvorená buď tovarmi a službami samotnej spoločnosti, alebo ponukou od viacerých podnikateľských subjektov, s ktorými má spoločnosť prevádzkujúca platformu dohodu. V obchodnom modeli nie je hlavným zdrojom príjmu pre spoločnosť prevádzkovanie platformy a párovanie ponuky s dopytom, ale priamo samotný prenájom veci alebo poskytovanie služieb, ku ktorému majú zákazníci prístup po zaplatení. Pre tento typ obchodného modelu je kľúčovou zložkou partnerstvo s inými subjektami, ktorých tovary a služby ponúkajú prostredníctvom svojej platformy.

Príkladom obchodného modelu môže byť spoločnosť Fon, ktorá umožňuje zákazníkom vyžívať po celom svete (resp. iba v krajinách, v ktorých je služba dostupná) zadarmo pripojenie do všetkých prístupových Wifi bodov tejto spoločnosti výmenou za šírenie Wifi signálu prostredníctvom zákazníkovho Wifi smerovača. Spoločnosť tak nemusí vlastniť žiadne vysielačie veže s anténami, ktoré umožňujú prenos Wifi signálu, ale využívajú už existujúcu infraštruktúru. Tržby tejto spoločnosti plynú od zákazníkov, ktorí si prístupy do tejto siete platia. Výhodou takejto globálnej Wifi siete je, že užívatelia využívajúci túto službu majú možnosť ju využívať bez poplatkov v inej krajine, kde je táto služba rovnako dostupná.

Príkladom obchodného modelu môžu byť aj spoločnosti pôsobiace v oblasti poskytovania voľných kancelárskych priestorov pre malé začínajúce spoločnosti či freelancerov alebo inak povedané coworkingové strediská (Botsmanová a Roger, 2010 alebo Gandini, 2015). Príklady takýchto spoločností nájdeme aj u nás v Bratislave (Impact HUB) či Košiciach (co-Šicke alebo Halmi space). Takýto typ podnikania je založený na prenájme kancelárskych priestorov a starostlivosti o pohodlie prenajímateľov či už vytvorením príjemného moderného prostredia podporujúceho kreativitu, prítomnosťou baru, či oddychovej zóny alebo organizovaním zaujímavých podujatí, ktoré môžu zákazníkov posunúť po ich odbornej stránke vyššie, prípadne networking.

6.1.3. Podnikateľský model poskytovania služieb na požiadanie

Tento typ podnikateľského modelu uplatňujúceho v zdieľanej ekonomike je zameraný na poskytovanie služieb, ktoré sú poskytované pre zákazníkov alebo skupinu zákazníkov prostredníctvom online platformy. Na jednej strane spoločnosti využívajúce tento model majú stálych zákazníkov ponúkajúcich svoje služby a na strane dopytu je veľké množstvo zákazníkov, ktorí chcú ponúkané služby využiť. Ide o akúsi formu outsourcingu, v ktorom spoločnosti na dopytovej strane trhu využívajú na krátkodobé služby ponukovú stranu trhu. Pre ilustráciu takéhoto typu podnikateľského modelu uvedieme príklad doktora, ktorý poskytuje (ponuková strana trhu) online konzultácie ľuďom o ich zdravotnom stave, môžu s ním prebrať podrobne zdravotné problémy, poradiť sa s ním a za túto konzultáciu platia poplatok (Miller, Moore a Schmidt, 2016). Pri tomto type modelu sa spoločnosť prevádzkujúca platformu sústreďuje i na vyhľadávanie vhodných typov odborníkov, ktorí dokážu ponúkať svoje služby ostatným užívateľom a zvyšujú im tým reputáciu medzi zákazníkmi. Spokojní zákazníci majú dôvod vracať sa k nim pri hľadaní riešení svojich ďalších problémov alebo uspokojenia určitých potrieb (Johal a Zon, 2015). Spoločnosti pôsobiace v tejto oblasti dbajú na ponukovú stranu trhu, ktorá by mala byť v závislosti od typu služieb, ktoré poskytuje, vysoko odborne erudovaná, so skúsenosťami, dobrým vystupovaním a najmä vysoko efektívna pri poskytovaní svojich služieb, aby spokojnosť zákazníkov bola na vysokej úrovni (Bradley a Pargman, 2017). Oproti predchádzajúcim dvom typom podnikateľských modelov sa tento odlišuje najmä spôsobom dodávania služieb, kde sa ponuka formuje na základe dopytu a úlohou spoločnosti prevádzkujúcej platformu je zabezpečenie a starostlivosť o účastníkov ponukovej strany trhu (Block a Hennessy, 2017).

6.2. Sektorové členenie modelov zdieľanej ekonomiky s významným vplyvom na trh

Európska komisia (2016) vo svojej štúdii identifikovala tri sektory založené na modeloch zdieľanej ekonomiky, ktoré majú významný vplyv na podnikateľský sektor v súčasnosti. Ide o sektor zdieľanej ekonomiky v doprave, ubytovaní a v oblasti online pracovného trhu. Práve posledná skupina obsahuje rôznorodé formy modelov, ktoré však trhovou kapitalizáciou spoločností nedosahujú samostatne úroveň prvých dvoch skupín.

6.2.1. Sektor zdieľanej ekonomiky v preprave

Zo všetkých sektorov, v ktorých podnikajú firmy v oblasti zdieľanej ekonomiky, bol práve sektor prepravy osôb vystavený najväčším regulačným výzvam, ktoré ovplyvnili aj jeho samotný rozvoj. Výzvy vyplývajúce z regulácie sa netýkali vždy priamo platformy umožňujúcej párovanie ponuky voľných miezd v motorových vozidlách s dopytom po nich, ale práve s poskytovaním služieb prepravy.

Väčšina služieb poskytovaných v tomto sektore je založená na poskytovaní voľných kapacít v dopravných prostriedkoch na krátke vzdialenosti v rámci jednej municipality (Uber), alebo na väčšie vzdialenosti – zdieľanie spoločných jazd pri cestovaní z mesta do mesta v rámci jednej krajiny alebo viacerých krajín (BlaBlaCar), pričom základnou myšlienkou nie je dosahovanie zisku, ale zdieľanie nákladov jazdy s inými ľuďmi. Podnikateľský model Uberu bol v poslednom období veľmi dlho pretriasaný na celoeurópskej úrovni, pričom niektoré mestá, ako napr. Londýn, ho aj zakázali. Koncom roku 2017 rozhodol Európsky súdny dvor o tom, že „základnou službou poskytovanou Uberom je poskytovanie prepravných služieb a až druhoradou je spájanie zákazníkov so šoférmi prostredníctvom ich smartfónov¹“.

Niektoré modely zdieľanej ekonomiky v sektore dopravy operujú so snahou zefektívnenia dopravy zamestnancov do práce (CorPool). Tento model umožňuje využívať efektívnejšie nevyužitú kapacitu v podnikových vozidlách, ktorou sa v súčasnosti dosť výrazne plytvá, a tým uľahčiť dochádzanie do práce zamestnancom jednotlivých firiem, a zároveň prispieť k odľahčeniu dopravných situácií v jednotlivých mestách. V prípade platformy GetSafeGo ide o snahu využitia zdieľania dopravného prostriedku pre potreby dopravy detí do škôl. Prostredníctvom tejto platformy majú rodičia možnosť v regiónoch, kde nefungujú školské autobusy, vyhľadať pre svoje dieťa dopravu poskytujúcu určitým rodičom, ktorý má vo svojom dopravnom prostriedku voľný priestor a môže vziať ráno deti do školy. Iný rodič môže pre zmenu vziať deti toho rodiča zo školy domov. Zároveň táto platforma zjednodušuje a uľahčuje dochádzanie

¹ Viac o rozhodnutí Európskeho súdneho dvoru nájdete na stránke <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-12-20/uber-suffers-setback-at-top-eu-court-in-clash-with-cabbies>

rodičov do práce, pretože majú ušetrenú cestu do školy v prípadoch, kedy sa ich zamestnanie nachádza v inej lokalite ako škola či škôlka. V oblasti dopravy nemusí ísť iba o zdieľanie jász medzi vodičmi a zákazníkmi, ale táto oblasť je zaujímavá aj pre prepravu tovarov. Existujú platformy, ktoré umožňujú firmám a zákazníkom dopytovať prepravu tovarov v rámci mesta, okresu, kraja, republiky, alebo zahraničia a firmy alebo jednotlivci by mohli realizovať prepravu. Táto služba je zaujímavá najmä pre špedičné spoločnosti a kuriérske firmy, ktoré by takýmto spôsobom mohli zvýšiť využiteľnosť svojich motorových vozidiel zdieľaním prepravných kapacít s inými subjektami, ktorým by sa tak mohli znížiť náklady v prípadoch, kedy by pre nich doprava nebola rentabilná.

Spoločným znakom modelov zdieľanej ekonomiky v tomto sektore je, že účastníci takto poskytovaných prepravných služieb nemuseli byť licencovaní vodiči, pričom v súčasnosti sa už aj na prepravné služby v oblasti zdieľanej ekonomiky vzťahujú v niektorých členských štátoch EÚ právne predpisy ako na spoločnosti tohto sektora v tradičnej ekonomike. Práve licenčné požiadavky a náklady s nimi spojené mali výrazný vplyv na rozvoj podnikania, najmä v prípade Uberu. Významnou výzvou pre oblasť zdieľanej ekonomiky v doprave, najmä v osobnej doprave, bola rozmanitosť pravidiel DPH a zdaňovania príjmov vodičov prostredníctvom platforiem.

6.2.2. Sektor zdieľanej ekonomiky v ubytovaní

Rovnako ako rozvoj zdieľanej ekonomiky v doprave, i ubytovanie prostredníctvom platforiem poskytujúcich voľné ubytovacie kapacity najmä obyvateľov jednotlivých municipalít zaznamenalo v posledných rokoch výrazný rozvoj. Rozvoju tohto segmentu zdieľanej ekonomiky výrazne napomohol nárast cestovného ruchu, ktorý je úzko prepojený s týmto segmentom (Juul, 2017). Pre turistov znamená možnosť ubytovania sa u lokálnych obyvateľov v ich turistickej destinácii novú výzvu a dáva im možnosť bližšie spoznať lokálnu mentalitu a danú oblasť lepšie ako v prípade ubytovania sa v klasických hoteloch. Platformy zdieľanej ekonomiky poskytujú veľmi rýchlu a jednoduchú cestu, ako sa zapojiť do lokálneho cestovného ruchu širokej skupine obyvateľov častokrát s vyššou úrovňou služieb (poskytujú priestor vo svojich vlastných obydlíach, v ktorých oni sami často bývajú) a dostupnejšie než v prípade tradičných podnikateľských subjektov v tomto segmente. V niektorých mestách sa používaním platforiem umožňujúcich ubytovanie u lokálnych obyvateľov navýšil počet návštevníkov, a to najmä z dôvodu priaznivejších cien pre turistov oproti tradičným hotelom (vysoké ceny hotelov odrádzali veľké množstvo turistov od zotrvania v danej lokalite na dlhší čas). Podľa OECD (2016) je možné pozorovať pozitívny dopad spoločností zdieľanej ekonomiky v tomto segmente na nárast turizmu v destináciách, ktoré v minulosti neboli až také zaujímavé z pohľadu cestovného ruchu. Svetový líder v tejto oblasti, spoločnosť Airbnb,

analýzou v roku 2014² zistil, že ubytovanie prostredníctvom ich platformy viedlo k výraznej redukcii spotreby energie a vody, k zníženiu produkcií skleníkových plynov a odpadkov, pričom tieto ich závery neboli doposiaľ podporené žiadnou vedeckou štúdiou, ktorá by potvrdila pozitívny dopad zdieľanej ekonomiky v tejto oblasti na životné prostredie. V súvislosti s touto oblasťou je dôležité poukázať aj na riziká, ktoré sa týkajú najmä hygieny či bezpečnosti, ktoré nemusia spĺňať rovnako prísne zákonom stanovené pravidlá a normy ako klasické hotely. Jednotlivé členské štáty v tejto oblasti podnikania už podnikli prvé kroky, ktoré súvisia s obmedzením času, počas ktorého môže byť ubytovanie poskytované, aby tak zamedzili plne podnikateľským aktivitám prostredníctvom platforiem zdieľanej ekonomiky a tie tak mohli zostať využívané iba príležitostnými poskytovateľmi. Okrem časových obmedzení sa zamerali na obmedzenie v počte ponúkaných nehnuteľností jednotlivým prenajímateľom či limitovaním úrovne tržieb z prenájmu.

Zdieľanie ubytovania nie je iba o jednej platforme Airbnb. Projekt s názvom Home Exchange je založený na výmene nehnuteľností na určitý čas. Prostredníctvom tejto platformy môžete ponúknuť svoju nehnuteľnosť niekomu inému na určitý čas a ako protihodnotu požadujete možnosť využívať jeho nehnuteľnosť. Projekt Couchsurfing umožňuje záujemcom nielen nájsť ubytovanie, ale zároveň aj spoznávať nových ľudí využívajúcich túto platformu či spojiť sa s ľuďmi z rôznych kútov sveta, ktorí majú záujem navštíviť rovnaké miesto ako vy.

Do tejto časti bezpochyby patrí okrem zdieľania ubytovacieho aj zdieľanie pracovného priestoru (Botsmanová a Roger, 2010). Ako sme spomenuli v podkapitole 3.1, existujú viaceré platformy zdieľanej ekonomiky, ktoré poskytujú ľuďom zdieľanie spoločných pracovných priestorov, v ktorých môžu mať svoje kancelárie v podobe coworkingových centier (Gandini, 2015). Okrem možnosti zdieľania pracovného priestoru existujú platformy, ktoré umožňujú zdieľať skladovacie priestory. Poskytovanie spoločných skladových priestorov spoločnosťami pre ostatné logistické spoločnosti môže priniesť pre obe strany väčšie úspory z rozsahu z dôvodu efektívnejšieho využívania skladových priestorov (maximalizácia využitia skladovej plochy). Rozvoj viacúčelových skladov napomáha logistickým firmám dosahovať vyššie úspory z rozsahu, keďže nemusia prevádzkovať celý sklad, ale platia iba za využitú skladovú plochu a nemusia riešiť prevádzkovú réžiu. Rozvoj zdieľania skladových priestorov podľa štúdie DHL (2017) zaznamenaná v najbližších rokoch ešte výraznejší rozvoj.

² Viac informácií nájdete na stránke <https://cs.airbnb.com/press/news/new-study-reveals-a-greener-way-to-travel-airbnb-community-shows-environmental-benefits-of-home-sharing>

6.2.3. Sektor online pracovného trhu

Na rozdiel od dvoch vyššie zmienených sektorov zdieľanej ekonomiky je online pracovný trh založený výlučne na poskytovaní služieb, pokrýva viac ako iba jeden sektor služieb podľa klasifikácie NACE (široký horizontálny dosah) a niekoľko vertikálnych sektorov, ktoré sú ekonomicky menej rozvinuté ako predchádzajúce dva sektory.

Účastníkmi online pracovného trhu môžu byť nezávislí jednotlivci, ktorí hľadajú prácu na čiastočný úväzok alebo formu jednorazového privyrobenia si, prípadne pôsobia ako freelanceri alebo samostatne zárobkovo činné osoby. Na tomto trhu pôsobí veľké množstvo malých platforiem (krátka pôsobnosť na trhu) a niekoľko veľkých hráčov z krajín mimo EÚ. Tento trh je možné charakterizovať ako ponukovo orientovaný (založený na ponúkaní služieb v prvom rade a ich dopytovaní v druhom rade). Okrem platforiem typu JaSpravim alebo Upwork, na ktorých inzerujú ponuku svojich služieb ľudia zaoberajúci sa dizajnom, programovaním, grafikou a inými kreatívnymi zručnosťami, sem môžeme zaradiť aj platformy, ktoré sa zameriavajú na všetky ostatné činnosti s výnimkou ubytovania a dopravy. Medzi tieto sektory môžeme zaradiť napríklad:

- poskytovanie jedla (strava) – platformy ako Share Your Meal (možnosť pre domácnosti podeliť sa s jedlom, ktoré doma uvarili s ostatnými ľuďmi v ich okolí, ktorého objednávky môžu realizovať prostredníctvom tejto aplikácie) alebo Munchery (možnosť pre lokálnych dodávateľov surovín ponúkať potraviny, ktoré lokálni kuchári využijú pri príprave jedál a ich následná objednávka),
- vzdelávanie – zdieľaná ekonomika má svoje využitie i v tejto oblasti, napríklad platforma Coursera umožňuje odborníkovi z univerzít z celého sveta ponúkať online vzdelávacie kurzy z rôznych vedných disciplín záujemcom po celom svete,
- peniaze – zdieľaná ekonomika má využitie aj v oblasti financií, projekty ako Žltý melón, Finding Circle či Prosper umožňujú spájať ľudí s prebytkom financií s ľuďmi s nedostatkom finančných prostriedkov formou mikropôžičiek, platforma AngelList, ktorá umožňuje priamo participovať na financovaní začínajúcich spoločností (startupov) alebo crowdfundingové platformy ako Kickstarter, Indiegogo, CircleUp či slovenské platformy Crowdberry, HitHit alebo IdeasStarter, prostredníctvom ktorých sa snažia jednotlivci získať finančné prostriedky na realizovanie nápadu od širokej verejnosti, ktorá v prípade podporenia daného nápadu získava priamo podiel na firme

alebo tovar pri úspešnom dosiahnutí cieľovej sumy v danej kampani

- náradie a zariadenia – platformy ako Cir.cl, NeighborGoods, Krrb, Main and Me alebo Grabio, ktoré umožňujú kúpu, predaj alebo požičanie tovarov v rámci určitej komunity.

6.3. Vzťah podnikateľských modelov zdieľanej ekonomiky k tradičnej ekonomike

Ako uvádza Gyódi (2017), podniky pôsobiace v oblasti zdieľanej ekonomiky sa stali významnými konkurentmi tradičných spoločností vo viacerých sektoroch služieb. V prípade spoločností ako Uber, Airbnb, Munchery alebo Fon sa jedná o tradičné činnosti ako preprava osôb, poskytovanie ubytovania, objednávka a donáška jedla či prístup na internet. Tieto spoločnosti umožňujú pri vykonávaní podnikateľskej činnosti participovať najmä bežným ľuďom, ktorí majú možnosť aktívneho využitia svojich kapacít či schopností, ktoré by v tradičnej ekonomike nemohli využiť a privyrobiť si. Najvyšší rozdiel oproti tradičnej ekonomike je práve inovatívnosť v poskytovaní tovarov a služieb, čo ako uvádza Roh (2016), je spôsobené čiastočným obchádzaním pravidiel zo strany spoločností oproti spoločnostiam v tradičnej ekonomike. Vzťah zdieľanej a tradičnej ekonomiky je potrebné rozdeliť do dvoch bodov. Prvým bodom je inovatívnosť a druhým legislatíva. Zdieľaná ekonomika priniesla do tradičných oblastí ako je doprava, strava, ubytovanie, logistika, požičiavanie peňazí, vzdelanie či prenájom priestorov inovatívne prvky, najmä vďaka rozvoju informačných technológií, a umožnila aktívne participovať širokej mase ľudí s voľnými kapacitami na poskytovanie služieb alebo využívanie tovarov či strojov. Na strane druhej sa pri podnikateľských aktivitách firiem zdieľanej ekonomiky vynára otázka oprávnenosti poskytovania daných služieb bez potreby získania patričného oprávnenia zo strany štátnych inštitúcií.

Pod pojmom inovatívnosť sa neskrýva len efektívnejšie či modernejšie realizovanie tradičných ekonomických aktivít, ale aj sociálny a environmentálny charakter projektov zdieľanej ekonomiky (Cohen a Kietzman, 2014). Inovatívne prístupy spoločnosti v oblasti zdieľanej ekonomiky využívajú nielen v súkromnej sfére, ale aj v oblastiach verejného života a verejného sektora. Oproti tradičnej ekonomike, kde je motiváciou pôsobenia v podnikateľskom prostredí zisk, majú spoločnosti pôsobiace v oblasti zdieľanej ekonomiky aj výrazný sociálny charakter. Na jednej strane majú províziu z realizácie dohodnutej spolupráce medzi ponukou a dopytom, na strane druhej umožňujú zapojenie sa do ponúkania služieb aj ľuďom z oblastí, v ktorých je nedostatok práce či zvyšujú zaangažovanosť komunity pri riešení individuálnych potrieb výrazne efektívnejším spôsobom. Príkladom môže byť online platforma, v ktorej sa budú združovať majitelia pôdy, ktorí budú ponúkať určitú časť zo

svojej pôdy na prenájom a nájomcovia budú platiť za jej prenájom. Na pôde sa bude môcť pestovať úroda, ktorú si po skončení sezóny rozdelia majitelia pôdy a prenajímatelia pôdy. Takéto riešenie by napríklad dokázala zvýšiť uspokojenie potrieb jednotlivcov, ktorí v súčasnosti majú záujem o zdravé a doma vypestované potraviny. Iným sociálnym aspektom môže byť napríklad komunitná online platforma, kde by si jednotlivci zadávali dopyty na jednoduché domáce práce, prípadne požičiavanie náradia, ktoré nepotrebujú nepretržite využívať, ale ho chcú použiť na jednorazovú činnosť. Takýmto spôsobom si môžu ľudia v komunite vypomôcť efektívnejším využívaním tovarov a služieb v ich vlastníctve a prílepiť si príjmovu. Environmentálny charakter podnikateľských modelov zdieľanej ekonomiky súvisí so zvyšovaním efektivity využívania tovarov a služieb, ktoré sú predmetom výmeny. Tento názor zastávajú Beltra (2016) či Skjelvik, Erlandsen a Haavardsholm (2017). Podľa týchto autorov, veľké množstvo podnikateľských subjektov so svojimi inovatívnymi riešeniami tradičných služieb znižuje negatívne vplyvy na environmentálne prostredie. Zdieľanie náradia v komunite ľudí môže zefektívňovať jeho využívanie a môže viesť k zvýšeniu dopytu po trvanlivejších typoch výrobkov (kvalitnejšie prevedenie, dlhšia výdrž), čím eliminuje výrobcov, ktorí vyrábajú menej kvalitné zariadenia, ktoré pri občasnom používaní vydržia dlhšie obdobie, ale ak sú sústavne vyťažované, ich životnosť sa výrazne skracuje. Podľa Frenkena (2017), efektívnejším využívaním tovarov či poskytovaním služieb môže byť objem vyprodukovaných tovarov v ekonomike výrazne znížený. Pokles produkcie môže mať negatívny ekonomický dopad na subjekty vyrábajúce dané tovary. Pozitívny ekonomický dopad môže mať efektívnejšie využívanie už vyprodukovaných tovarov pre ich vlastníkov, ktorí tak majú možnosť získavať finančné prostriedky za ich zdieľanie. Znížením potreby nakupovania nových tovarov môže spoločnosť dosiahnuť zníženie spotreby energie a produkcie skleníkových plynov spojených s produkciou alebo recykláciou tovarov. I napriek vyššie popísaným výhodám zdieľanej ekonomiky v sociálnej a environmentálnej oblasti, neexistujú vedecké či empirické štúdie, ktoré by tieto tvrdenia absolútne potvrdili alebo vyvrátili. Bez ohľadu na túto skutočnosť môžeme označiť zdieľanú ekonomiku za významný posun od tradičnej ekonomiky k ekonomike, ktorá bude efektívnejšie využívať tovary a služby s výraznejším sociálnym a environmentálnym dopadom (Frenken a Schor, 2017).

6.4. Návrhy využitia modelov zdieľanej ekonomiky zapojením špecifických skupín obyvateľstva

Ako uvádza Yaraghi a Sharnika (2017), oblasť zdieľanej ekonomiky v poslednom období zaznamenala výrazný nárast podielu v porovnaní s tradičnou ekonomikou, a jej význam by mal v budúcnosti ešte vzrásť (do roku 2025 nárast niektorých modelov zdieľanej ekonomiky o 30 až 60 %). Zväčšovanie podielu zdieľanej ekonomiky v porovnaní s tradičnou ekonomikou bol spojený aj s nárastom participujúcich ľudí, ktorí sa do zdieľanej ekonomiky zapojili či už na ponukovej alebo dopytovej strane trhu. Zameriame sa primárne na ponukovú stranu trhu, t. j. stranu poskytovateľov tovarov a služieb. Štruktúra účastníkov zapojených do modelov zdieľanej ekonomiky môže byť v jednotlivých krajinách rozdielna. Závisí to od stupňa „technologickej“ gramotnosti, pretože práve zdieľaná ekonomika je založená na inovatívnych technologických riešeniach, prostredníctvom ktorých sa realizujú jednotlivé modely.

Uplatnenie ďalších typov modelov zdieľanej ekonomiky, okrem modelov zdieľanej ekonomiky v preprave a ubytovaní, je preto podmienené zvyšovaním technologickej gramotnosti ľudí v jednotlivých krajinách. Potenciál rastu modelov založených na zdieľaní tovarov či svojich pracovných zručností a schopností prostredníctvom poskytovania pracovných služieb je veľký. Primárnymi účastníkmi modelov zdieľanej ekonomiky sú prevažne ekonomicky aktívni jednotlivci (Le Jeune, 2016), pre ktorých zdieľaná ekonomika poskytuje možnosti realizácie vo väčšej miere ako tradičná ekonomika.

Ďalej sa zameriame na uplatnenie vybraných skupín obyvateľstva, ktoré by mohli byť zapojené do projektov zdieľanej ekonomiky a prostredníctvom nich by si mohli prílepiť nielen finančne, ale získať alebo zachovať si pracovné návyky. Vybranými skupinami sú:

- dôchodcovia (ľudia v poproduktívnom veku 62 a viac rokov),
- študenti (ľudia v predproduktívnom veku od 15 do 25 rokov),
- rodičia na materskej dovolenke,
- dlhodobo nezamestnaní,
- invalidi.

Podiel populácie v poproduktívnom veku vzhľadom na celkovú populáciu narastá takmer vo všetkých krajinách. Spôsob života na dôchodku sa za posledné obdobie zmenil. Najmä z ekonomických a sociálnych dôvodov nie všetci dôchodcovia trávajú čas na dôchodku voľnočasovými aktivitami, ale snažia sa aktívne participovať na trhu práce formou krátkodobých brigád či príležitostných prácach. Oblasť zdieľanej ekonomiky im preto poskytuje veľké možnosti, ako si efektívnejšie hľadať prácu v prvých rokoch od vstupu do

dôchodku. Bariérou vstupu podľa Time³ (2016) je pre väčšinu dôchodcov „technická“ negramotnosť. Podľa údajov Uberu ich služby v USA v súčasnosti využíva alebo aktívne poskytuje iba 1 % ľudí starších ako 65 rokov. Vzhľadom na veľkosť komunity ide o veľmi malý podiel, ktorý je najmä spôsobený nižšou schopnosťou pracovať s novodobými technológiami. Všeobecne preto môžeme povedať, že v oblasti zdieľanej ekonomiky môžeme očakávať vyššie zapojenie dôchodcov až o niekoľko rokov, kedy prídu do poproduktívneho veku ľudia, ktorí sú zdatnejší v oblasti zdieľanej ekonomiky. V niektorých krajinách ako Japonsko, USA či Škandinávské krajiny, ktoré sa vyznačujú vysokou úrovňou technologického pokroku, je už aj v súčasnosti veľmi silná skupina dôchodcov zapojených a aktívnych v rôznych platformách zdieľanej ekonomiky. Dôchodcovia môžu byť zapojení do odvetví zdieľanej ekonomiky zameraných na starostlivosť o deti a ich stráženie (aupair), ubytovacie služby, doučovanie študentov, prekladateľstvo a pod.

Študenti aj v súčasnosti patria do skupiny aktívnych účastníkov zdieľanej ekonomiky. Popri štúdiu majú možnosť využívať viaceré projekty zamerané na doučovanie prostredníctvom online platforiem, poskytovanie služieb v oblasti grafických návrhov, programovania či starostlivosti o deti alebo vykonávaním rôznych domácich prác v lokalitách v susedstve univerzít alebo stredných škôl, kde študujú. Najmä vďaka ich vysokej technologickej zdatnosti majú študenti možnosť participovať na rôznorodých projektoch v oblasti zdieľanej ekonomiky. Zapojenie študentov do tohto segmentu môže byť pre mnohých jednoduchšie ako v prípade tradičnej ekonomiky, pretože si môžu nájsť prácu v relatívne rýchlom čase a poskytnúť svoje služby širšiemu okruhu ľudí ako v prípade tradičnej ekonomiky, v ktorej by hľadaním práce strávili omnoho dlhší čas a nepokryli by ponukou svojich služieb s minimálnymi nákladmi tak veľký okruh ľudí. Zároveň zdieľaná ekonomika predstavuje pre študentov možnosť osvojenia pracovných návykov a získania pracovných skúseností do budúcnosti.

Tretou skupinou sú rodičia na materskej dovolenke. Ide o špecifickú skupinu, ktorá v niektorých prípadoch je mimo pracovný trh od jedného roka do troch, prípadne viac rokov, počas ktorých nevykonávajú žiadnu pracovnú činnosť. Pre túto skupinu ľudí je zdieľaná ekonomika vhodným nástrojom na zachovanie pracovných návykov formou príležitostných prác. Vhodnými platformami sú napríklad služby online editorských činností pre webové portály, copywriting, poskytovanie krajčírskych služieb či iných činností, ktorých realizácia je časovo nenáročná a prispôsobiteľná potrebám osoby na materskej dovolenke.

V prípade niektorých invalidov či osôb so zdravotným postihnutím (Brown, 2016) je zamestnanie sa v sektorech tradičnej ekonomiky takmer nepredstaviteľné. V prípade zdieľanej ekonomiky však môžeme hovoriť o výrazne väčších možnostiach poskytovania služieb zo strany týchto osôb. Zdieľaná ekonomika umožňuje invalidom či osobám so zdravotným postihnutím, ktoré však je iba čiastočné, využitím digitálnych platforiem

³Viac informácií nájdete na stránke: <http://time.com/money/4458082/retirees-take-on-the-sharing-economy/>

participovať na pracovnom trhu z pohodlia domova, prípadne vykonávať prácu v jeho okolí.

Rovnako tak môže byť zdieľaná ekonomika nápomocná pri riešení problému osôb dlhodobo nezamestnaných v prípadoch, kedy sú v tomto stave ľudia z dôvodu nemožnosti nájdania si práce v ich mieste bydliska či regiónu alebo vplyvom zmeny štruktúry ekonomiky. V takýchto prípadoch môžu byť platformy zdieľanej ekonomiky využité na opätovné zaradenie takýchto skupín ľudí do pracovného života. Týka sa to najmä regiónov, pre ktoré je charakteristická vyššia miera dlhodobo nezamestnaných z dôvodu nedostatku pracovných ponúk v tradičnej ekonomike. Prostredníctvom platforiem zdieľanej ekonomiky by bolo možné začleniť týchto ľudí do pracovného života vykonávaním prác na diaľku alebo nájdením si práce v širšom okolí.

7. Výhody a nevýhody voľby postavenia podnikania na princípoch zdieľanej ekonomiky pre jednotlivé subjekty trhu

V poslednej kapitole podrobnejšie rozoberieme výhody a nevýhody zdieľanej ekonomiky ako celku a rovnako tak pre jednotlivé subjekty trhu. Prostredníctvom kritického pohľadu na sektor zdieľanej ekonomiky je cieľom nasledujúcej časti zhodnotiť výhody a nevýhody súvisiace s podnikaním v tejto oblasti na jednotlivých účastníkov (subjekty) tohto trhu primárne v podmienkach Slovenskej republiky, sekundárne všeobecne ako globalizácia podmienok z ostatných krajín.

7.1. Zdieľaná ekonomika ako celok

Medzi hlavné výhody zdieľanej ekonomiky patria:

- možnosť efektívnejšieho využívania vlastných tovarov (automobilov, nehnuteľností, prístrojov) jednotlivcami, ktorí ich využívajú príležitostne a prostredníctvom zapojenia sa do zdieľanej ekonomiky zvýšia ich využiteľnosť a umožnia prenajímateľom ušetriť finančné prostriedky v porovnaní s obstaraním prístroja do osobného vlastníctva,
- hlavnou výhodou zdieľanej ekonomiky ako celku je zvýšenie konkurencie na ponukovej strane trhu umožnením zapojenia sa širokej masy ľudí, ktorá na jednej strane tlačí ceny poskytovaných tovarov a služieb nižšie, ale zároveň dbá na zabezpečenie vysokej úrovne poskytovaných služieb, čo môže zároveň tlačiť na zvyšovanie kvality poskytovaných služieb v rovnakom sektore poskytovanom tradičnou ekonomikou,
- platformy zdieľanej ekonomiky fungujú aj v oblasti online pracovného trhu, čím umožňujú v prípade špecifických typov prác (prekladač, copywriter, online marketingový špecialista, programátor, či rôzne formy doučovania predmetov na základných, stredných či vysokých školách) párovať ponuku s dopytom bez nutnosti zmeny geografickej lokalizácie účastníkov tejto transakcie,
- rozvoj zdieľanej ekonomiky v nasledujúcom období bude vyvolávať tlak na zvyšovanie informačnej (technickej) gramotnosti u ľudí, čím sa zároveň bude zvyšovať aj počet ľudí zapojených do sektorov zdieľanej ekonomiky,
- systém zdieľanej ekonomiky uľahčuje prácu jednotlivcov, pričom im dáva možnosť stanovenia vlastných podmienok či flexibilnejších pracovných hodín,

- sektor zdieľanej ekonomiky otvára nové možnosti pre vznik podnikateľských nápadov, pretože umožňuje prepájať ľudí bez finančných prostriedkov, ale s podnikateľským nápadom s ľuďmi, ktorí podnikateľský nápad nemajú, ale majú finančné zdroje, ktoré by mohli investovať prípadne môžu získať finančné prostriedky poskytovaním svojich služieb prostredníctvom platformy zdieľanej ekonomiky, a tým získať zdroje na rozbeh vlastného podnikania v oblasti zdieľanej ekonomiky,
- veľkou výhodou zdieľanej ekonomiky je najmä takmer neobmedzený počet potenciálnych používateľov, ktorí sa môžu zapojiť do procesu zdieľania (počet je limitovaný iba odvetvím, v ktorom poskytovateľ platformy zdieľanej ekonomiky alebo používatelia pôsobia a zručnosťami, ktoré sú potrebné pre zapojenie používateľov do tohto odvetvia),
- mnohé platformy zdieľanej ekonomiky majú svoje vlastné kontrolné mechanizmy, v ktorých sú priamo zahrnutí aj používatelia tovarov a služieb poskytovaných prostredníctvom platformy zdieľanej ekonomiky a tí priamo po uplynutí doby využívania služby alebo prenájmu tovaru hodnotia ich poskytovateľa, čím poskytujú iným užívateľom, ktorí v budúcnosti prejavia záujem o daný druh služby či tovaru od tohto používateľa, informáciu o kvalite a (ne)odporúčaní využitia jeho služieb.

Medzi hlavné nevýhody zdieľanej ekonomiky patria:

- za hlavné negatívum zdieľanej ekonomiky ako celku je fakt, že používatelia na ponukovej strane trhu nie sú zamestnancami a nevzťahuje sa na nich napr. odstupné, zdravotné poistenie či prémie, a zároveň poskytovaním svojich služieb prostredníctvom platformy zdieľanej ekonomiky poskytujú svoje služby či prenájom tovarov za nižšie ceny ako spoločnosti pôsobiace v sektore tradičnej ekonomiky, čím pôsobia na znižovanie ziskovosti týchto spoločností, čo sa môže prejavovať v priebehu času v poklese pracovných miest v sektoroch tradičnej ekonomiky,
- medzi nevýhody zdieľanej ekonomiky je často považovaná aj strata daňových príjmov z pohľadu štátneho rozpočtu, čo je dané najmä realizáciou väčšiny transakcií prostredníctvom online platformy bez zamestnaneckých vzťahov či obchodný zmlúv, pričom transakcie nemusia byť realizované iba medzi účastníkmi na trhu tovarov a služieb v jednej krajine, ale môžu prebiehať medzi ľuďmi po celom svete; pred vládami preto stojí dôležitá otázka, ako pristúpiť k nastaveniu regulácie v oblasti poskytovania služieb a prenájmu tovarov prostredníctvom platformy zdieľanej ekonomiky a najmä vytvoriť postup legalizácie

príjmov zapojených osôb tak, aby boli tieto príjmy predmetom zdaňovania,

- na služby alebo tovary poskytované prostredníctvom platforiem zdieľanej ekonomiky sa nevzťahuje zákon na ochranu spotrebiteľov (vzťahuje sa iba na služby poskytované platformou pre zákazníkov využívajúcich jej služby), a zároveň nie sú v prípade špecifických služieb splnené zákonné požiadavky na ich vykonávanie ako v prípade spoločností v tradičnej ekonomike,

najväčšou kritikou i nevýhodou zdieľanej ekonomiky je podľa mnohých kritikov skutočnosť, že v prípade zdieľanej ekonomiky skôr profitujú tretie strany, t. j. poskytovatelia platforiem než samotní používatelia ponúkajúci tovary a služby cez platformy zdieľanej ekonomiky a skôr odporúčajú tento systém nazývať „prístupovou“ ekonomikou než zdieľanou ekonomikou.

7.2. Sprostredkovatelia

Veľkou výhodou sprostredkovateľov platforiem zdieľanej ekonomiky ako podnikateľských subjektov, je ich postavenie v procese párovania ponuky a dopytu. Ich hlavnou úlohou je vytvorenie vhodného nástroja, prostredníctvom ktorého poskytovatelia na ponukovej strane trhu ponúkajú svoje služby alebo tovary subjektom (používateľom) na dopytovej strane trhu. Sprostredkovateľ je zodpovedný za vytvorenie funkčného systému, ktorý je užívateľsky jednoduchý, efektívny, čo sa týka párovania dopytu a ponuky, a najmä má nastavené transparentné pravidlá fungovania tak, aby chránil záujmy oboch zúčastnených strán na dopytovej a ponukovej strane trhu. Za ďalšiu výhodu je možné považovať čiastočné zbavenie sa zodpovednosti za prípadnú nespokojnosť s poskytnutím tovaru alebo služby z dopytovej strany, ktorú čiastočne v čase eliminuje možnosť hodnotenia používateľov na ponukovej strane trhu používateľmi na dopytovej strane trhu. Výhodou sprostredkovateľov je možnosť pokrytia veľkej šírky aj hĺbky trhu vhodným využitím moderných technológií. Pri sprostredkovateľoch môžeme hovoriť viac o výhodách ako nevýhodách. Nevýhodou sprostredkovateľov zdieľanej ekonomiky je neistota v oblasti legislatívy, ktorá v súčasnosti nedostatočne pokrýva práve sektor zdieľanej ekonomiky, najmä z pohľadu regulácie služieb poskytovaných prostredníctvom platforiem. Postupným sprísnením podmienok podnikania v oblasti zdieľanej ekonomiky do budúcnosti tak môžu byť ohrozené niektoré platformy, pre ktoré adaptovanie sa na zmenené podmienky môže ohroziť ďalšie fungovanie v tejto oblasti. Najmä pokiaľ bude sprísnenie podmienok smerovať k zavedeniu bariér vstupu do tohto segmentu.

7.3. Používatelia a poskytovatelia

Používatelia platforiem zdieľanej ekonomiky (na dopytovej strane trhu ako spotrebitelia) benefitujú z účasti na zdieľanej ekonomike najmä možnosťou získať určité typy služieb alebo tovarov poskytovaných cez tieto platformy výrazne lacnejšie než v prípade služieb tradičnej ekonomiky. Znižovanie nákladov na získanie tovarov alebo obstaranie služieb je hlavnou výhodou pre používateľov. Nevýhodou používateľov zapojených do sektoru zdieľanej ekonomiky môže byť najmä menšia zákonná ochrana ich práv, ktorá sa nemusí vzťahovať na všetky transakcie realizované prostredníctvom platforiem zdieľanej ekonomiky. Samotné platformy poskytujú svojim používateľom určitú úroveň ochrany, avšak tá nemusí byť vždy postačujúca.

Nevýhodou poskytovateľov služieb alebo tovarov (na ponukovej strane trhu) prostredníctvom platforiem zdieľanej ekonomiky sú nižšie ceny oproti tradičnej ekonomike. Je to spôsobené konkurenčným prostredím, ktoré v prípade zdieľanej ekonomiky môže byť výrazne väčšie na ponukovej strane trhu ako v tradičnej ekonomike. Výhodou pre poskytovateľov je na druhej strane veľmi veľká veľkosť dopytovej strany trhu, ktorá môže potenciálne pokrývať všetkých ľudí v danej oblasti, meste, regióne či krajine v závislosti od typu odvetvia, v ktorom pôsobia. Výrazným benefitom pre poskytovateľov je využívanie moderných technológií poskytnutých sprostredkovateľmi prostredníctvom ich platformy. Práve využitie moderných technológií predstavuje veľkú výhodu oproti sektoru tradičnej ekonomiky. Neistotu v oblasti regulácie môžeme označiť za ďalšiu nevýhodu poskytovania služieb či prenájmu tovarov. Regulácia pokrývajúca viaceré oblasti tradičnej ekonomiky v súčasnosti nie je vždy aplikovaná na rovnaké sektory zdieľanej ekonomiky.

7.4. Štátne subjekty

Medzi kľúčové inštitúcie štátu patrí vláda a príslušné ministerstvá, Ministerstvo financií a Finančná správa, Sociálna poisťovňa, Zdravotné poisťovne a municipality. Pre každú zo zmienených inštitúcií zohráva oblasť zdieľanej ekonomiky dôležitú úlohu a vyplývajú z nej pre jednotlivé subjekty výhody i nevýhody, ktoré si podrobnejšie rozoberieme v nasledujúcich podkapitolách.

7.4.1. Vláda a ministerstvá

Predstavuje najvyšší orgán výkonnej moci v politickom systéme v Slovenskej republike. Pre samotnú vládu a jednotlivé ministerstvá môže byť rozšírenie zdieľanej ekonomiky takmer autonómnym riešením (automatické vyriešenie niektorých problémov, ktorým čelí krajina bez nutnosti výrazného zásahu štátu) niektorých kľúčových oblastí ako je migrácia za pracovnou silou, zapojenie do pracovného pomeru dlhodobo nezamestnaných či zvýšenie pracovných návykov tej časti populácie, ktorá sa do oblasti zdieľanej ekonomiky

zapojí. Pred vládou a jednotlivými ministerstvami však stoja výzvy súvisiace s legislatívou, prostredníctvom ktorej by sa vytvoril dostatočný priestor na rozvoj zdieľanej ekonomiky na Slovensku (vytvorenie uceleného rámca podpory zdieľanej ekonomiky).

7.4.2. Ministerstvo financií a Finančná správa

Z pohľadu Ministerstva financií a Finančnej správy je oblasť zdieľanej ekonomiky v prvom rade nevýhodná v tom, že využívaním platforiem zdieľanej ekonomiky prichádzajú o príjmy spoločnosti tradičnej ekonomiky, ktorých pokles sa môže negatívne prejavovať v ich ziskovosti, a tá ovplyvní daňové príjmy štátneho rozpočtu. Pokles príjmov spoločností v tradičnej ekonomike sa môže pozitívne prejavovať v náraste príjmov jednotlivých poskytovateľov tovarov a služieb prostredníctvom platforiem zdieľanej ekonomiky. Ďalším pozitívnym vplyvom môže byť nárast spotreby týchto poskytovateľov, ktorí svoje príjmy môžu transformovať na spotrebu tovarov a služieb v tradičnej ekonomike či generovanie úspor. Výzvou je vytvorenie legislatívneho rámca, ktorý umožní zdaniť subjekty na ponukovej strane trhu bez signifikantného dopadu na záujem týchto subjektov aj naďalej pôsobiť na ponukovej strane trhu.

7.4.3. Sociálna poisťovňa a zdravotné poisťovne

Veľkou nevýhodou oblasti zdieľanej ekonomiky je neodvádzanie odvodov na zdravotné a sociálne poistenie v prípadoch, kedy poskytovateľmi služieb a tovarov sú fyzické osoby nepodnikatelia. Participácia jednotlivých účastníkov na ponukovej strane trhu môže znížiť ich pracovnú schopnosť do budúcnosti. Pokiaľ jednotlivec okrem participácie na zdieľanej ekonomike pôsobí aj v oblasti tradičnej ekonomiky formou zamestnaneckého pomeru alebo ako podnikateľský subjekt, mohlo by byť náročné identifikovať príčinu zníženia jeho pracovnej schopnosti najmä s ohľadom na pôvod zníženia schopnosti pracovať (vplyv vykonávania služieb v oblasti zdieľanej alebo tradičnej ekonomiky). Zapojenie jednotlivcov do oblasti zdieľanej ekonomiky bez zapojenia sa do zdravotného alebo sociálneho systému štátu dáva väčší priestor na rozvoj súkromných foriem poistenia, ktorými by si mohli jednotlivci kompenzovať neúčast' na štátnom zdravotnom alebo sociálnom poistení. V prípade platenia zdravotných a sociálnych odvodov z príjmov jednotlivých subjektov na ponukovej strane trhu, môžu byť príjmy z vybraného sociálneho a zdravotného poistenia pre štát vyššie.

7.4.4. Municipality

Pre municipality môže rozvoj zdieľanej ekonomiky nielen v ubytovacích a prepravných službách riešiť automaticky problematiku dopravnej infraštruktúry (v čase dopravnej špičky sa zvýši ponuka zdieľaných jász a menej ľudí môže využiť svoje dopravné prostriedky, čím sa môže zredukovať počet motorových vozidiel na cestách) alebo ubytovacích kapacít (v prípade konania významného podujatia v určitom meste, ktoré pritiahne turistov, môže zdieľanie ubytovacích kapacít bežnými ľuďmi pokryť zvýšený dopyt). Ďalšou výhodou

z pohľadu zdieľanej ekonomiky pre municipality je potenciálny nárast miestnych daní a poplatkov plynúcich z poskytovania služieb a tovarov prostredníctvom jednotlivých platforiem. Samotní občania jednotlivých municipalít môžu prísť s riešením určitého problému, ktorý trápi ich komunitu a vytvoriť platformu na jej riešenie, ktorá môže byť reprodukovateľná a použiteľná aj v prípade iných municipalít. Na druhej strane môže mať zapojenie sa do zdieľanej ekonomiky i negatívny dopad na prosperitu lokálnej (miestnej) ekonomiky. Ľudia používaním platforiem zdieľanej ekonomiky nahrádzajú tradičných a častokrát i lokálnych podnikateľov inými (z iných regiónov). V prípade priamej angažovanosti jednotlivých municipalít v oblasti zdieľanej ekonomiky v otázkach redukcie odpadov, urbanizácie či hľadání riešení komunitami žijúcimi v municipalitách môžeme očakávať pozitívny vplyv na ich rozvoj.

8. Zhrnutie a záver

Zdieľaná ekonomika vo svojej podstate predstavuje veľmi veľkú príležitosť pre všetky sektory ekonomiky i krajiny. Poskytuje priestor na efektívnejšie využívanie existujúcich zdrojov v podobe ľudských schopností, zručností, ktoré môžu byť ponúkané ich vlastníkmi prostredníctvom platforiem zdieľanej ekonomiky na ponukovej strane trhu. Súčasná trhová spoločnosť je označovaná ako konzumná, pretože je založená na kupovaní nových vecí a produkovani veľkého množstva odpadov. Práve oblasť zdieľanej ekonomiky môže priniesť väčšiu mieru efektívneho využívania vlastnených tovarov a prístrojov pri ich zapojení do procesu zdieľania s inými ľuďmi prostredníctvom platforiem. Vo väčšine prípadov domácnosti vlastní určité prístroje alebo tovary, ktoré využívajú príležitostne. Využitím týchto prístrojov v procese zdieľania majú majitelia možnosť zvýšiť využiteľnosť prístrojov a tovarov za poplatok, čím majú možnosť generovať ekonomické príjmy, ktoré im umožnia zvýšiť ich osobný blahobyt a zároveň spotrebiteľia, ktorí si zapožičajú prístroj alebo tovar, ušetriť finančné prostriedky, pokiaľ to z ekonomického hľadiska bude pre nich výhodné (ak prístroj alebo tovar využívajú príležitostne, je logickejšou voľbou jeho zapožičanie od niekoho zo svojho okolia).

Mnohé krajiny, v ktorých sa oblasť zdieľanej ekonomiky rozvinula, pristúpili vo svojich lokálnych legislatívach k regulovaniu niektorých odvetví (najmä prípady spoločností Uber a Airbnb), ktoré poskytovaním služieb v oblasti prepravy a ubytovania mali veľkú konkurenčnú výhodu oproti poskytovateľom týchto služieb v tradičnej ekonomike z dôvodu nedodržiavania rovnakých pravidiel subjektami na ponukovej strane trhu vyplývajúcich z aktuálne platnej legislatívy. Na strane druhej všetky krajiny, vrátane Slovenska, na čele s Európskou úniou vidia v oblasti zdieľanej ekonomiky veľmi veľký potenciál spojený najmä s rozvojom inovatívnych prístupov v sektoroch tradičnej ekonomiky, zvýšením konkurencie medzi poskytovateľmi, pružnejším prístupom k zmenám na pracovnom trhu a najmä v schopnosti samoregulácie činností v niektorých modeloch zdieľanej ekonomiky.

Štúdia obsahuje analýzu úrovne inštitucionálneho a legislatívneho rámca podpory a rozvoja zdieľanej ekonomiky na Slovensku, ktorá korešponduje vo väčšej časti s podporou a rozvojom subjektov malého a stredného podnikania na Slovensku, ktoré predstavujú 99-percentný podiel z celkového počtu podnikateľských subjektov na Slovensku. Slovensko aj vďaka predchádzajúcim iniciatívam a snahám o rozvoj malého a stredného podnikania či podpore startupov má vhodne vyvinutý inštitucionálny rámec pre ďalší rozvoj oblasti zdieľanej ekonomiky, v ktorej pôsobia ako sprostredkovateľské podnikateľské subjekty práve malé a stredné podniky s vysokým stupňom inovatívnosti. Menšie nedostatky vidíme v legislatívnom rámci podpory zdieľanej ekonomiky. Najmä čo sa týka možnosti vykonávať nepravidelné poskytovanie určitých foriem drobných prác či flexibilnejšieho trhu práce v kontexte budovania

zamestnaneckých vzťahov. Čiastočnou výnimkou je oblasť ubytovania na Slovensku, pretože umožňuje legálnou formou prenajímať ubytovacie kapacity aj bežným ľuďom bez nutnosti vytvorenia podnikateľského subjektu. V ostatných oblastiach, napríklad v doprave, chýba podpora zdieľania jazd aspoň do výšky nákladov na uskutočnenie jazdy, čím by sme sa priblížili niektorým západným krajinám.

Veľký potenciál rozvoja zdieľanej ekonomiky na Slovensku vidíme aj z pohľadu možnosti zapojenia špecifických skupín obyvateľstva mimo ekonomicky aktívneho obyvateľstva, a to v podobe dôchodcov, študentov, nezamestnaných a dlhodobo nezamestnaných či invalidov alebo rodičov na materskej dovolenke. Pre tieto skupiny obyvateľstva je dôležité zostať v kontakte s trhom práce a práve mnohé platformy zdieľanej ekonomiky umožňujú ponúkať svoje pracovné schopnosti aj pre ľudí s nižšou úrovňou kvalifikácie či zručností. V prípade študentov vidíme veľkú výhodu v oblasti získavania dôležitých pracovných návykov a skúseností získaním z pôsobenia v oblasti zdieľanej ekonomiky, ktoré sú predmetom veľkej kritiky zo strany zamestnávateľov pri súčasných absolventoch stredných, no najmä vysokých škôl.

Za hlavné výhody rozvoja zdieľanej ekonomiky považujeme príležitosť pre rozvoj malých a stredných podnikov vrátane samostatne zárobkovo činných osôb, ktorý by svoje služby poskytovali prostredníctvom platforiem, rozvoj komunity tvorenej z ľudí zapojených do procesu zdieľania, zvýšenie ekonomického blahobytu jednotlivcov, nárast podnikateľských príležitostí s narastajúcim rozvojom technologického pokroku a zapojenia moderných technológií do sektorov tradičnej ekonomiky, prechod od vlastníckeho prístupu k efektívnejšiemu využívaniu zdrojov (odklon od prístupu „vlastniť“ za každú cenu, aj keď to nepotrebujem k prístupu „používať, keď to potrebujem“), či možnosť ľahšieho prístupu ku kapitálu (rozvoj nápadov pomáhajúcich komunite ľudí môže byť spolufinancovaný práve samotnou komunitou, čím sa zvyšujú príležitosti pre získavania zdrojov pre ľudí s podnikateľskými nápadmi založenými na zdieľanej ekonomike).

Na záver je potrebné dodať, že z pohľadu ďalšieho rozvoja je dôležité zadefinovať vzťah zdieľanej ekonomiky voči tradičnej ekonomike a legislatívne vymedziť možnosti fungovania v oblasti zdieľanej ekonomiky pre jednotlivé subjekty.

Použitá literatura

1. BELTRA, G. 2016. *Collaborative economy*. 2016. BEUC: The European Consumer Organisation. Dostupné na internete: <www.beuc.eu/publications/beuc-x-2016-030_gbe_collaborative_economy_beuc_position.pdf>
2. BLOCK, S. - HENNESSY, T. 2017. "Sharing economy" or on-demand service economy? A survey of workers and consumers in the Greater Toronto Area. 2017. In Canadian Centre for Policy Alternatives (Ontario). ISBN 978-1-77125-337-6.
3. BOCK, A.K. a kol. 2016. *The future of the EU Collaborative economy: Using scenarios to explore future implications for employment*. 2016. European Commission: JRC Science for Policy Report JRC102766. ISSN 1831-9424. Dostupné na internete: <<http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC102766/jrc102766%20collaborative%20economy%20foresight%20final.pdf>>
4. BOTSCHAN, R. – ROGERS, R. 2010. *What's Mine Is Yours: The Rise of Collaborative Consumption*. 2010. Harper Business print. ISBN: 9780061963544
5. BOTSCHAN, R. 2015. *Defining the Sharing Economy: What is Collaborative consumption and What isn't?* 2015. Fast company article. Dostupné na internete: <<https://www.fastcompany.com/3046119/defining-the-sharing-economy-what-is-collaborative-consumption-and-what-isnt>>
6. BRADLEY, K. - PARGMAN, D. 2017. *The Sharing Economy as the Commons of the 21st Century*. 2017. In Cambridge Journal of Regions, Economy and Society 2017 (10). s. 231-247. ISSN 1752-1378.
7. BROWN, K. S. 2016. *The Sharing Economy: Challenges and Opportunities for People with Disabilities*. 2016. AARP Research report. Dostupné na internete: <https://www.aarp.org/content/dam/aarp/research/surveys_statistics/economy/2016/sharing-economy-disabilities.doi.10.26419%252Fres.00141.001.pdf>
8. CHOI, H. R. a kol. 2014. *The Business Model for the Sharing Economy Between SMEs*. 2014. in. WSEAS Transactions and Business and Economics Vol. 11. ISSN 2224-2899. Dostupné na internete: <www.wseas.org/multimedia/journals/economics/2014/a125707-287.pdf>
9. CODAGNONE, C. – ABADIE, F. – BIAGI, F. 2016. *The Future of Work in the Sharing Economy: Market Efficiency and Equitable Opportunities or Unfair Precarisation?* 2016. European Commission JRC Science for Policy Report JRC101280. ISSN 1831-9424.
10. CODAGNONE, C. – MARTENS, B. 2016. *Scoping the Sharing Economy: Origins, Definitions, Impact and Regulatory Issues*. 2016.

- JRC Technical Reports: Institute for Prospective Technological Studies
Digital Economy Working Paper 2016/01. ISSN 1831-9408.
11. COHEN, B. - KIETZMANN, J. 2014. *Ride on. Mobility Business models for the sharing economy*. 2014. In *Organizations & Environment*, 27(3). s. 279-296. ISSN 1086-0266. Dostupné na internete: <<https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s11187-017-9935-x.pdf>>
 12. DAVERIO, R. – VAUGHAN, R. 2016. *Assessing the size and presence of the collaborative economy in Europe*. 2016. Analytical paper for European Commission (DG GROW)
 13. DEMARY, V. – ENGELS, B. 2016. *Colaborative Business Models and Efficiency: Potential Efficiency Gains in the European Union*. 2016. In Cologne Institute for Economic Research Impulse Paper No. 07 & European Commission Ref. Ares(2016)2558548
 14. DERVOJEDA, K. a kol. 2013. *The Sharing Economy: Accessibility Based Business Models for Peer-to-Peer Markets*. 2013. European Commision: Business Inovation Observatory Contract No 190/PP/ENT/CIP/12/C/N03C01 Case study 12.
 15. DHL. 2017. *Sharing Economy Logistics: Rethinking logistics with access over ownership*. 2017. DHL Customer Solutions & Innovation. Dostupné na internete: <<https://delivering-tomorrow.com/wp-content/uploads/2017/05/trend-report-sharing-economy-2017.pdf>>
 16. DOSTMOHAMMAD, S. - LONG, J. 2015. *Regulating the Sharing Economy: Applying the Process for Creative Destruction*. 2015. Dalhouse University. Dostupné na internete: <https://cappa.ca/wp/wp-content/uploads/2017/06/DostmohammadLong_RegulatingtheSharingEconomy.pdf>
 17. ERICKSON, K. – SORENSEN, I. 2016. *Regulating the sharing economy*. 2016. In *Internet Policy Review* Vol. 5. Issue 2. Dostupné na internete: <<https://policyreview.info/node/414/pdf>>
 18. EURÓPSKA KOMISA. 2003. *Definition of micro, small and medium-sized enterprises number 2003/361/EC*. Dostupné na internete: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:124:0036:0041:en:PDF>>
 19. EURÓPSKA KOMISIA. 2014. *Nariadenie Európskej komisie č. 651/2014 o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné s vnútorným trhom podľa článkov 107 a 108 zmluvy*. 2014. Dostupné na internete: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0651&from=SK>>
 20. EURÓPSKA KOMISIA. 2016. *Europe and agenda for the Collaborative economy – supporting analysis*. 2016. Commission Staff Working Document Ref. Ares(2016)2562059

21. EURÓPSKA KOMISIA. 2017. *European Platform Undeclared Work* 2017. Dostupné na internete: <<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1299&langId=en>>
22. EURÓPSKA KOMISIA. 2017. *Exploratory study of consumer issues in online peer-to-peer platform markets*. 2017. Luxembourg: Publications Office of the European Union. ISBN 978-92-79-69180.
23. EURÓPSKA KOMISIA. 2018. *Digital Skills & Jobs*. 2018 Dostupné na internete: <<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/policies/digital-skills>>
24. EURÓPSKA KOMISIA. 2018. *Shaping the Digital Single Market*. 2018. Dostupné na internete: <<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/policies/shaping-digital-single-market>>
25. FINANCE.SK. 2017. *Zdieľaná ekonomika prináša neobmedzené možnosti*. 2017. [INTERNETOVÝ ZDROJ]. Dostupné na internete: <www.finance.sk/180818-vyhody-a-nevyhody-zdielanej-ekonomiky/>
26. FREEDLAND, M. – PRASSL, J. 2017. *Employees, workers and the 'sharing economy' - Changing practices and changing concepts in the United Kingdom*. 2017. In *Spanish Labour Law and Employment Relations Journal* Number 1-2, Vol. 6. s. 16-29. ISSN 2255-2081. Dostupné na internete: <[https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/181492/Regulating%20Ridesourcing%20Companies%20and%20the%20Employment%20Stat us%20of%20Drivers%20in%20the%20Sharing%20Economy%20-%20A%20Study%20on%20Uber%20by%20Mira%20Karppanen.pdf?s equence=2](https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/181492/Regulating%20Ridesourcing%20Companies%20and%20the%20Employment%20Status%20of%20Drivers%20in%20the%20Sharing%20Economy%20-%20A%20Study%20on%20Uber%20by%20Mira%20Karppanen.pdf?sequence=2)>
27. FRENKEN, K. - SCHOR, J. 2017. *Putting the sharing economy into perspective*. 2017. In *Environmental Innovation and Societal Transitions* Volume 23. s. 3-10. ISSN 2210-4224.
28. FRENKEN, K. 2017. *Political economies and environmental futures for the sharing economy*. 2017. In *Philosophical transactions Series A. Mathematical, physical and engineering sciences* 375(2095). ISSN 1471-2962. Dostupné na internete: <<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5415647/pdf/rsta20160367.pdf>>
29. GANDINI, A. 2015. *The rise of coworking spaces: A literature review*. 2015. In *Ephemera: Theory & Politics in Organization* Vol. 15(1). s. 193 - 205. ISSN 2052-1499. Dostupné na internete: <www.ephemerajournal.org/sites/default/files/pdfs/contribution/15-1gandini.pdf>
30. GONIADIS, A. 2017. *Workshop: Collaborative Economy*. 2017. Policy Department A: Economic and Scientific Policy European Parliament. Dostupné na internete: <[www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/595338/IPOL_STU\(2017\)595338_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/595338/IPOL_STU(2017)595338_EN.pdf)>

31. GYÓDI, K. 2017. *Uber vs Licensed Taxi Drivers: A War Between Technological Standards*. 2017. In Working Paper DELab UW, No. 2 (2017). Dostupné na internete: <www.delab.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2017/09/WP_2_2017_K.Gyodi_.pdf>
32. JOHAL, S. - ZON, N. 2015. *Policymaking for the Sharing Economy: Beyond Whack-A-Mole*. 2015. University of Toronto: Mowar Research #106. Dostupné na internete: <https://mowatcentre.ca/wp-content/uploads/publications/106_policymaking_for_the_sharing_economy.pdf>
33. JUUL, M. 2017. *Tourism and sharing economy*. 2017. European Parliamentary Research Service. Dostupné na internete: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/595897/PRS_BRI\(2017\)595897_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/595897/PRS_BRI(2017)595897_EN.pdf)>
34. KARPPANEN, M. 2017. *Regulating Ridesourcing Companies and the Employment Status of Drivers in the Sharing Economy – A Study on Uber*. 2017. Master Thesis in European Law: University of Helsinki. Dostupné na internete: <<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/181492/Regulating%20Ridesourcing%20Companies%20and%20the%20Employment%20Status%20of%20Drivers%20in%20the%20Sharing%20Economy%20-%20A%20Study%20on%20Uber%20by%20Mira%20Karppanen.pdf?sequence=2>>
35. KOOLHOVEN, R. a kol. 2016. *Impulse paper on specific liability issues raised by the collaborative economy in the accomodation sector Paris – Amsterdam – Barcelona*. 2016. Working Group on the Collaborative Economy Ref. Ares(2016)2558284.
36. KOOPMAN, C. – MITCHELL, M. – THIERER, A. 2015. *The Sharing Economy and Consumer Protection Regulation: The Case for Policy Change*. 2015. In The Journal of Business, Entrepreneurship & the Law Volume 8, Issue 2. s. 529-545. Dostupné na internete: <<https://digitalcommons.pepperdine.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.sk/&httpsredir=1&article=1130&context=jbel>>
37. LE JEUNE, S. 2016. *The Sharing Economy*. 2016. Schroders: Talking point. Dostupné na internete: <www.schroders.com/en/sysglobalassets/digital/resources/pdfs/2016-08-the-sharing-economy.pdf>
38. MILLER, B. J. - MOORE, D. W. - SCHMIDT, C. W. 2016. *Telemedicine and the Sharing Economy: The "Uber" for Healthcare*. 2016. In The American Journal of Managed Care 22(12). s. 420 - 422. Dostupné na internete: <www.ajmc.com/journals/issue/2016/2016-vol22-n12/telemedicine-and-the-sharing-economy-the-uber-for-healthcare>
39. OECD. 2016. *OECD Tourism Trends and Policies*. 2016. Paris: OECD Publishing. ISSN 2076-7773. Dostupné na internete:

<www.oecd.org/cfe/tourism/oecd-tourism-trends-and-policies-20767773.htm>

40. PETROPOULOS, G. 2017. *An economic review of the collaborative economy*. 2017. In Policy Contribution Issue Number 5. Dostupné na internete: <<http://bruegel.org/wp-content/uploads/2017/02/PC-05-2017.pdf>>
41. SKJELVIK, J. M. - ERLANDSEN, A. M. - HAAVARDSHOLM, O. 2017. *Environmental impacts and potential of the sharing economy*. 2017. Nordic Council of Ministers 2017. ISSN 0908-6692. Dostupné na internete: <<https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1145502/FULLTEXT01.pdf>>
42. SLOVAK BUSINESS AGENCY. 2017. *Malé a stredné podnikanie v roku 2016*. Bratislava: Slovak Business Agency. Dostupné na internete: <www.sbagency.sk/sites/default/files/image/msp_v_cislach_v_roku_2016_final_v_20_10_2017_002.pdf>
43. SLOVAK BUSINESS AGENCY. 2017. *Správa o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike v rokoch 2012 až 2015*. 2017. Bratislava: Slovak Business Agency. Dostupné na internete: <www.sbagency.sk/stav-maleho-a-stredneho-podnikania>
44. SLOVAK BUSINESS AGENCY. 2017. *Sprievodca iniciatívami na podporu malých a stredných podnikov*. 2017. Bratislava: Slovak Business Agency. Dostupné na internete: <http://www.sbagency.sk/sites/default/files/sprievodca_2017.pdf>
45. VITKOVIČ, D. 2016. *The Sharing Economy: Regulation and the EU Competition Law*. 2016. In Global Antitrust Review, Issue 9, 2016. s. 78 – 118. Dostupné na internete: <<http://www.icc.qmul.ac.uk/docs/GAR2016/191301.pdf>>
46. YARAGHI, N. -- SHARNIKA, R. 2017. *The Current and Future State of the Sharing Economy*. 2017. Brooking India IMPACT Series No. 032017. Dostupné na internete: <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/12/sharingeconomy_032017final.pdf>

Prílohy

Príloha č. 1: Počet a štruktúra MSP podľa veľkostných kategórií a právnych foriem

Dáta k 31.12.2016

Veľkostné kategórie/ právne formy	Podniky	Živnostníci	Slobodné povolania	SHR	abs.	v %	Index 2016/2015 v b.c.
Mikropodniky (0-9)	196 006	321 738	18 512	5 463	541 719	97,12%	105,14
Malé podniky (10-49)	11 440	1 173	41	8	12 662	2,27%	97,52
Stredné podniky (50-249)	2 684	57	-	-	2 741	0,49%	96,41
Veľké podniky (250 a viac)	636	-	-	-	636	0,11%	95,50
Spolu MSP (0-249)	210 130	322 968	18 553	5 471	557 122	99,89%	104,91
Spolu podnikateľské subjekty	210 766	322 968	18 553	5 471	557 758	100,00%	104,90

Dáta k 31.12.2015

Veľkostné kategórie/právne formy	Podniky	Živnostníci	Slobodné povolania	SHR	abs.	v %	Index 2015/2014 v b.c.
Mikropodniky (0-9)	178 095	315 182	17 657	4 302	515 236	92,38%	93,96
Malé podniky (10-49)	11 721	1 215	39	9	12 984	2,33%	91,71
Stredné podniky (50-249)	2 780	63	-	-	2 843	0,51%	103,27
Veľké podniky (250 a viac)	666	-	-	-	666	0,12%	106,05
Spolu MSP (0-249)	192 596	316 460	17 696	4 311	531 063	95,21%	93,95
Spolu podnikateľské subjekty	193 262	316 460	17 696	4 311	531 729	95,33%	93,97

Dáta k 31.12.2014

Veľkostné kategórie/právne formy	Podniky	Živnostníci	Slobodné povolania	SHR	abs.	v %	Index 2014/2013 v b.c.
Mikropodniky (0-9)	180 542	335 551	24 411	7 826	548 330	98,31%	100,45
Malé podniky (10-49)	12 499	1 565	71	23	14 158	2,54%	95,03
Stredné podniky (50-249)	2 686	66	1	-	2 753	0,49%	100,33
Veľké podniky (250 a viac)	628	-	-	-	628	0,11%	100,32
Spolu MSP (0-249)	195 727	337 182	24 483	7 849	565 241	101,34%	100,31
Spolu podnikateľské subjekty	196 355	337 182	24 483	7 849	565 869	101,45%	100,31

Dáta k 31.12.2013

Veľkostné kategórie/právne formy	Podniky	Živnostníci	Slobodné povolania	SHR	abs.	v %	Index 2013/2012 v b.c.
Mikropodniky (0-9)	165 896	350 553	21 853	7 557	545 859	97,87%	101,87
Malé podniky (10-49)	12 734	2 072	70	22	14 898	2,67%	113,54
Stredné podniky (50-249)	2 660	82	2	-	2 744	0,49%	103,43
Veľké podniky (250 a viac)	624	2	-	-	626	0,11%	101,79
Spolu MSP (0-249)	181 290	352 707	21 925	7 579	563 501	101,03%	102,16
Spolu podnikateľské subjekty	181 914	352 709	21 925	7 579	564 127	101,14%	102,16

Dáta k 31.12.2012

Veľkostné kategórie/právne formy	Podniky	Živnostníci	Slobodné povolania	SHR	abs.	v %	Index 2012/2011 v b.c.
Mikropodniky (0-9)	150 433	357 598	20 324	7 479	535 834	96,07%	94,20
Malé podniky (10-49)	11 151	1 899	56	15	13 121	2,35%	80,70
Stredné podniky (50-249)	2 573	77	2	1	2 653	0,48%	89,60
Veľké podniky (250 a viac)	614	1	-	-	615	0,11%	87,10
Spolu MSP (0-249)	164 157	359 574	20 382	7 495	551 608	98,90%	88,40
Spolu podnikateľské subjekty	164 771	359 575	20 382	7 495	552 223	99,01%	88,10

Príloha č. 2: Príklady spoločností prevádzkujúcich platformy
zdieľanej ekonomiky v jednotlivých krajinách podľa sektoru

Sektor	Krajina vzniku	Názov spoločnosti
Crowdfunding	Francúzsko	Wecan.fund
		Kisskissbankbank
		Afexios
		Bulbintown
		Crowd2Win
		Easiup
		Enerfip
		Mynewstartup
		Ulule
		Lacourteechelle
	Nemecko	Fairplaid
		Companisto
		Innovestment Gmbh
		Aescuvest
		Bettervest
		Conda
		Deutsche Unternehmerbourse
		Fundernation
		GreenXMoney
		Seedmatch
		Leihdeinerstadtgeld
	Taliansko	Assitecacrowd
		Ecomill
		DeRev
		4Just1
		Geeferom
		Gambitious
		TenPages.com
		Symbid (The Funding Network)
		Doorgan
		Greencrowd
		Wesharesolar
		Zorgfunders
		Crowdfunding voorNatuur
		Oneplanetcrowd
	Poľsko	Wspieram
		Crowdfunding.pl
		eventudu
		Wspolnyprojekt
		Polakpotrafi

	Španielsko	RealFunding
		Creoentuproyecto
		MocrolInversores
		MyNbest
		Crowdfunding safari
		Igamudi
		SociolInversores
		WorldCoo
		Verkami
	Švédsko	FundedByMe
		CrowdCulture
	Veľká Británia	Investingzone
		CrowdPatch
		Syndicateroom
		Angels Den
		Emerging Crowd
		Trillion Fund
		Seedrs
		Seedups
		Emerging Crowd
		CrowdCube
		Unbound
		Abundance Incestment
		Bloom
		BNKTOTHEFUTURE
		Crowdforangels
		Crowdfunder
		Gamcrowd
		FundingEmpire
		Microgenius
		Mayfair&Morgan
		Venturefounders
		Money&co
Domáce práce na požiadanie	Belgicko	Listminut
		MenuNextdoor
	Nemecko	Mila
		Helpling
		BookaTiger
		Doido
	Veľká Británia	Wayook
		TaskPandas
	Francúzsko	Ilokyou
		Stootie
		Cleanio
		Mib Clean

		Vizeat
		Frizbiz
		Helpy
		Foodchéri
		Dweho
	Taliansko	SupperShare
	Holandsko	Jobado
		ShareYourMeal
		Merkatus
		Mrfix
		Klusup
	Poľsko	Peerby
		Pobli
	Španielsko	Sirlocal
		ETECE
		HogarSoluciones
		FamilicaFacil
		Tumanitas
		Butlr
		Domytask
		HIHD AB
	Veľká Británia	Taskrunner
		Echo
		Favourful
		Care.com
		ZipJet
		Washbox (now Laundrapp)
		Laundrapp
		Spyn
		Tusted housitters
		Hassle
		Urban Massage
		Housekeep
		Wahanda
		Bizzby
		IHatelroning
		LaundryRepublic
Platforma na P2P požičiavanie	Nemecko	Wimdu
		9Flats
	Španielsko	Alterkeys
Platforma na zdieľanie automobilov	Belgicko	Degage
		Eutodelen
		Zen
	Švédsko	Flexidrive (acquired by snappcar)
	Francúzsko	Drivy

		Ouicar
		Koolicar
		TravelerCar
		Autolib
	Nemecko	Car2Go
		DriveNow
		Tamya
		Autonetzer (now Drivy)
		Hertz 24/7
	Taliansko	Enjoy
	Holandsko	Snappcar
		WeGo
		MyWheels
		Deelauto
		Greenwheels
	Španielsko	SocialCar
		Avancar
	Švédsko	Sunfleet
	Veľká Británia	EasyCarClub
		Rentecarlo
Platforma na požičiavanie peňazí	Belgicko	LookandFin
	Nemecko	FundingCircle CE (Previously Zencap
		Auxmoney
		Lendico
		Giromatch
	Veľká Británia	FundingCircle
		Thincats
		Folk2Folk
		AssetzCapital
		FundingKnight
		Rebuilding Society
		Ablrate
		Proplend
		Saving Stream
		Archover
		Fireflock
		lendingcrowd
		Realfunds
		Zopa
		RateSetter
		Lending Works
		Unbolted
		Wellesley & Co.
		Landbay

		Lendinvest
		Cofunder
	Francúzsko	Lendix
		Unilend
		Finsquare
		Tributile
		Pret-Dunion
		Prexem
	Taliansko	Smartika (Zopa Italy)
		Prestiamoci
	Holandsko	Geldvoorelkaar
		Lendahand
		Collin Crowdfund
		KapitalOopmat
		SamenIngeld
		Samenwekende Kredietunie
	Poľsko	Wspolnicy
		GiveTake
		Finansowo
		Kokos
	Španielsko	Arboritus
		Growly
		Loanbook Capital
		Finanzarel
		Communitae
	Švédsko	Toborrow AB
		Lendify AB
		TrustBuddy (no longer active)
Sieť na skupinové doručovanie	Belgicko	TakeEatEasy
	Nemecko	Foodora
	Veľká Británia	Pedals
		Jinn
		Quiqup
		Henchmanapp
		Deliveroo
		DineIn
		CityPantry
		ValkFleet
		DeliveryCube
		Hubbub
		Beelivery
		Meals
	Francúzsko	TokTokTok
		Stuart
		Resto-in

		ColisWeb
		Deliverree
		Get
		Shiply
	Holandsko	Pickthisup
	Poľsko	Jadezabiore
	Španielsko	Glovo
		Shipeer
	Švédsko	Urb-it
	Veľká Británia	Nimber
		Shutl
		StreetTeam
		Swishd
Služba na zdieľanie spoločných jázd	Francúzsko	LeCab
		Chaufeur-Privé
		SnapCar
	Holandsko	togethr
Trh freelancerov	Veľká Británia	Haxi
		Peopleperhour
		FiveSquid
		Babelverse
	Francúzsko	Voices
		HopWork
	Taliansko	CoContest
	Holandsko	Viedit
		Whoopaa (shut down)
Zámena bývania	Španielsko	Nubelo
	Veľká Británia	LoveHomeSwap
Zdieľanie iných dopravných prostriedkov ako automobilov (parkovanie, lode, a pod.)	Veľká Británia	JustPark
		Parkonmy drive
	Belgicko	BePark
	Francúzsko	Mobypark
		MonsieurParking
		SharedParking
		Qpark-resa
		Pmobile
	Nemecko	ParkPocket
		ParkTag
	Španielsko	LetMeSpace
		Aparcandgo
Zdieľanie jazdy na dlhé vzdialenosti	Veľká Británia	Liftshare
		GoCarshare
	Francúzsko	Blablacar
		BilPlats.se
	Švédsko	Skjutsgruppen

		Mobilsamakning
Zdieľanie špecializovaných profesionálnych služieb	Francúzsko	Willid
		eYeka
		Creads
	Nemecko	Twago
	Španielsko	Geniuzz
	Švédsko	E-Work